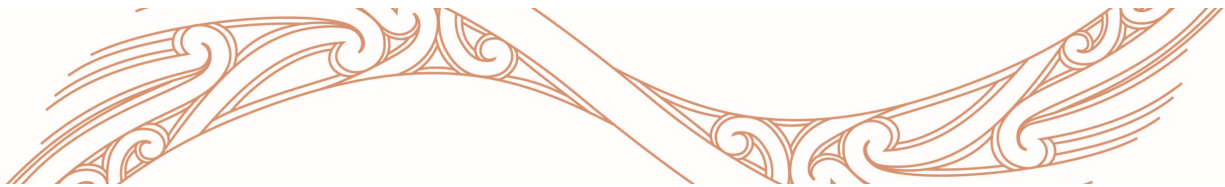

Te Taura Here Tohu Mātauranga o Aotearoa
New Zealand Qualifications & Credentials Framework

Te Taura Here Tohu Mātauranga o Aotearoa

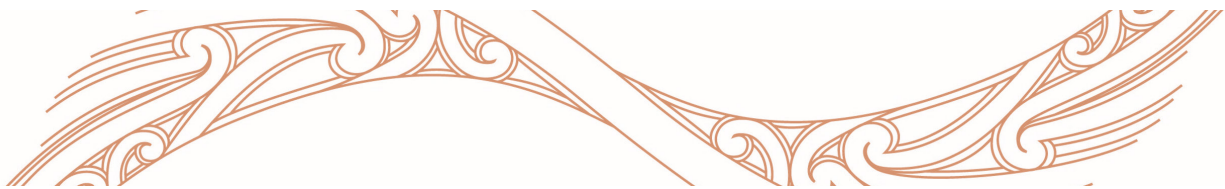

Te Putanga 1
1 Hōngognoi 2025

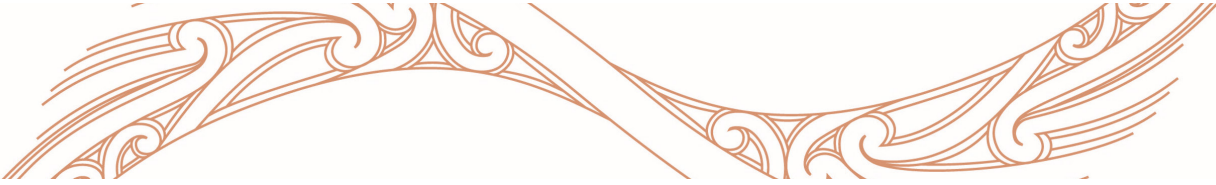
Mana Tohu Mātauranga o Aotearoa
New Zealand Qualifications Authority

125 The Terrace
Pouaka Poutāpeta 160
Te Whanganui-ā-Tara 6140

Ngā Wāhanga

He kupu whakataki	04
Te pūtake o te tuinga	05
Te whanaketanga o te NZQCF	05
Te Wāhanga 1: Te Taura Here Tohu Mātauranga o Aotearoa	06
Ngā anga o ngā tohu	06
Te Taura Here Tohu Mātauranga o Aotearoa	06
Te pūtake o te NZQCF	06
Te hanganga o te NZQCF	07
Ngā whiwhinga	07
Te whakaahuahanga o te NZQCF	08
Ngā āhuatanga o ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti e whai wāhi ana ki te NZQCF	09
Te hāngai ki ngā hiahia	09
Te arotahi ki ngā putanga	09
Te pīngoretanga	09
Te pono me te papanga	09
Ngā here o ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti kua rārangi mai ki te NZQCF	09
Te ingoa, te momo, me te kaupae	10
Te tauākī o te pūtake	10
Ngā tauākī putanga	10
Ngā whiwhinga	11
Ngā whakatōpūtanga o ngā wāhanga ako	11
Te rerenga	11
Te arotakenga o ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti	11
Te whakawhiwhinga o te tohu	12
Te hononga i waenga i ngā paerewa aromatawai me ngā paerewa pūkenga	12
Te Wāhanga 2: Ngā whakamārama ā-kaupae	13
Ngā whakamārama ā-kaupae	13
Te mātauranga – Ngā mea e mōhiotia ana e te ihuputa	13
Ngā pūkenga – Ngā mahi ka taea e te ihuputa	13
Te whakapapa – ngā wāhi me ngā ara e mahi ai ngā ihuputa	14
Te Tūtohi o ngā Whakamārama ā-Kaupae	15
Te Wāhanga 3: Ngā whakaahuahanga o ngā pūkenga-whāiti me ngā momo tohu	16
Te pūkenga-whāiti	16
Te tohu	16
Ngā whakaahuahanga o ngā momo tohu i te NZQCF	17
Te Wāhanga 4: Te kaitiakitanga o te NZQCF	20
Te whanaketanga auroa o te NZQCF	20
Te hononga i waenga i te NZQCF me ētahi atu whare mātauranga tuatoru	20
Te ao wāhere	20

He kupu whakataki

Tuia i runga, tuia i raro, tuia i roto, tuia i waho, tuia te muka herenga tangata.

Tihei mauri ora.

E ngā ringa whatu, e ngā ringa where o mua kua takoto ki te takapau o mate, nāu te taukaea i renarena ai hei oranga mō te iwi, haere atu rā koutou ki te rangi whakamoeariki.

He wāhi anō tō Te Taura Here Tohu Mātauranga o Aotearoa ki tō te Aotearoa angitū, ā pāpori nei, ā ahurea nei, ā ohanga nei hoki.

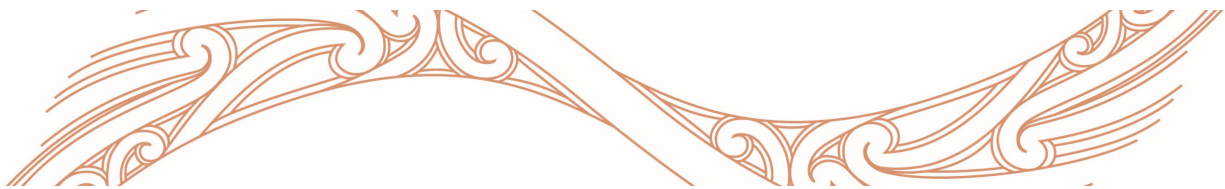
Ka whakatakatū ngā tohu moroiti o Aotearoa i ngā ākonga kia kuhu atu hei kirirarau mō te anamata o Aotearoa, o te ao whānui anō hoki.

Karanga te rā, karanga te rā!

I te tau 1991, ko Aotearoa tētahi o ngā whenua tuatahi katoa o te ao ki te whakatū i tētahi anga ā-motu mō ngā tohu, ā, he pae whakahirahira tērā kia tata ake ai ki tētahi pūnaha tohu kotahi. Nā runga i ētahi atu whakanikonikohanga ki te pūnaha o te tohu, ka whakawhanakehia kia tū mai ko Te Taura Here Tohu Mātauranga o Aotearoa (NZQF) i te tau 2010, ā, ko Te Taura Here Tohu Mātauranga o Aotearoa (NZQCF) i te tau 2022.

Kua mana te NZQCF i raro i te Education and Training Act 2020 (te Ture). Kei roto i te NZQCF ko ngā tohu me ngā pūkenga-whāiti, ko ngā ture hoki e hāngai ana ki te anga.

Nō te Mana Tohu Mātauranga o Aotearoa | The New Zealand Qualifications Authority te haepapa ki te whakatinana i tēnei anga i raro i te Wāhanga 433 o te Ture.

Te pūtake o te tuhinga

Ka takoto i tēnei tuhinga ngā āhuatanga matua o te NZQCF, ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti hoki e rārangi mai ana ki raro i te NZQCF. Whakamahia ai te tuhinga nei e te hunga whai pānga – otirā, e te hunga e waihanga ana i ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti – i a rātou e hoahoa ana, e whakawhanake ana, e arotake ana hoki i ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti.

Te whanaketanga o te NZQCF

Kāore te tūāpapa matua o te NZQCF e rerekē ana i Te Taura Here Tohu Mātauranga o Aotearoa (NZQF) o mua, e ū ai tana whakatutuki i tana mahi matua o te tū hei mātāpuna pūmau mō ngā pārongo tika e pā ana ki ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti katoa kua hōmiromirotia e ū ai te kounga o ērā.

I tōna uho, ko te NZQCF tētahi paparanga kaupae o ngā mātauranga me ngā pūkenga e whakaahua ana i te mōhio o te ihuputa me tōna mōhio ki te whakaatu i taua mōhiotanga, tae atu hoki ki ngā āhuatanga o te ako i ia kaupae.

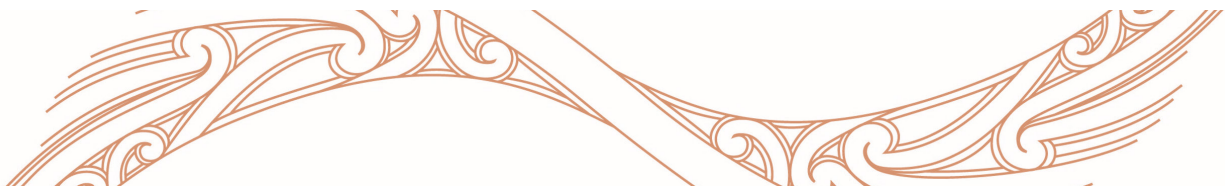
Ko tētahi o ngā āhuatanga pakari o mua o te NZQCF ko te whai wāhitanga o ngā tohu mātauranga, o ngā tohu ringarehe, o ngā tohu hoki o ngā taumata o runga o te kura tuarua ki tētahi anga kotahi. Kei roto hoki i Te Taura Here ētahi pūkenga-whāiti, e whāiti ake ai te kapohia me te whakanuia o ngā akoranga whai hua. Kei te whakaaturia ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti katoa i te roanga o te tūāwhiorangi ki te whakaahuahanga o te anga.

Kua whakahouhia ngā whakamārama ā-kaupae hei urupare ki ngā kawatau o te hunga whai pānga e mārama ake ai te kitea o ngā pūkenga me ngā mōhiotanga e hāngai ana ki ngā ara ringarehe, tae atu hoki ki ngā pūkenga matua ka taea te whakahāngai. E whai wāhi atu ana ngā mōhiotanga ka taea te whakahāngai, pēnei i te whakaaro arohaehae, i te whakawhiti whakaaro, i te mahi tahi hoki, hei rohe whāiti.

Kua whakahouhia ngā whakamārama o ngā momo tohu, ka hāngai hoki ērā ki ngā putanga kei ngā whakamārama ā-kaupae kua whakahouhia.

E whakanuia ana te mātauranga Māori, te ao Māori, me te reo Māori, ka mutu, ka taea te whakauru ki ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti kua rārangi mai ki te NZQCF. Kei te whakaaetia kia rārangi mai ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti ki te reo Māori, ki te reo Pākehā hoki.

E whai tikanga ana te hononga i waenga i a Aotearoa me ngā motu o Te Moana nui a Kiwa, ā, he nui te hunga nō ngā moutere e noho ana ki konei. He wāhi kei te NZQCF kia whakarārangihia ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti e whakaatu ana i te hiranga o te mōhiotanga, o te ahurea, o ngā reo hoki o Te Moana nui a Kiwa.

Te Wāhanga 1: Te Taura Here Tohu Mātauranga o Aotearoa

Ngā anga o ngā tohu

Ko tā ngā anga o ngā tohu he whakawātea i te ara māraakerake e mana ai, e pūmau ai hoki aua tohu. Mā tēnei e taea ai e te tangata o roto i tētahi whenua te piki taumata, e taea ai hoki te pērā ki whenua kē.

Mā te anga e kaha ai te whakapono ki te pono me te tōtōpū o te pūnaha o ngā tohu, mā reira hoki e whai tūāpapa ai tana whanaketanga. Ka whakamahia pea kia whakatinana haerehia ai ngā whāinga ohaoha, ngā whāinga pāpori, me ngā whāinga ahurea. Ka whakamahia hoki pea hei tautoko i te whanaketanga me te kaunekehanga o ngā umanga mā te whakatakoto i ngā hononga me ngā ara i waenganui i ngā tohu me te ao mahi. I tētahi pūnaha tohu kua mārō te haere, ka whakaūngia ngā whiwhinga o ngā akoranga e ōkawa ana, e ōpaki ana hoki mā te here ki te anga.

Ka whakapuakina i ngā anga te whanaketanga o ngā pūkenga, o ngā mōhiotanga, o te horopaki hoki e whakamahia ai ērā i te roanga ake o tētahi tūāwhiorangi o ngā taumata kua oti kē te whakatau.

Te Taura Here Tohu Mātauranga o Aotearoa

Ko Te Taura Here Tohu Mātauranga o Aotearoa (NZQCF) tētahi o ngā hanga matua o te pūnaha mātauranga e hāpai nei i te angitu ā-ōhanga, ā-pāpori, ā-ahurea hoki o Aotearoa hei porihanga. E whai wāhi atu ana ki Te Taura Here ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti e whakatutuki ana i ngā hiahia o ngā kaituku mahi, o ngā ahumahi, o ngā tira ngaio, o ngā iwi, o ngā hapori, o ngā ākonga hoki.

Mā te NZQCF e waihangahia ai, e whakarōpūtia ai, e whakaūngia ai hoki te kounga o ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti. Ka hāngai Te Taura Here ki ngā putanga kua whakaahuatia mā roto mai i ngā mōhiotanga, i ngā pūkenga, i ngā horopaki hoki o ērā.

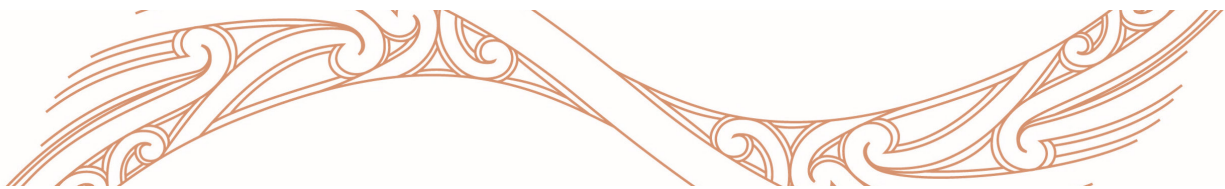
Koia te mātāpuna pūmau o ngā pārongo tika e pā ana ki ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti katoa, kua whakaūngia rā te kounga, o Aotearoa. Ka whai wāhi ki tēnei te mātauranga i te kura tuarua me te whare wānanga. Ko tāna, he whakatakoto pārongo mō ngā mōhiotanga me ngā wheako e tika ana kia tau ki te tangata kei a ia te tohu, te whakaūnga mātauranga whāiti rānei, me ngā ara mātauranga, me ngā ara mahi rānei ka wātea mai i aua tohu me aua whakaūnga mātauranga whāiti.

I te anga ā-motu o Aotearoa, e whakanuia ana te mātauranga Māori hei pūnaha mātauranga e rere tahi ana i te taha o ētahi atu momo mōhiotanga, e hāpai nei i te kōkiritanga o te mātauranga Māori i te whānuitanga o te pūnaha mātauranga. E mōhiotia ana hoki ko te kaitiakitanga o te mātauranga Māori kei raro i te maru o Ngāi Māori, o ngā whānau, o ngā hapū, o ngā iwi anō hoki.

Te pūtake o te NZQCF

Ko tā te NZQCF:

- He kōrero i ngā pūkenga, i ngā mōhiotanga, i ngā āhuatanga hoki kua riro i te ihuputa i tana whakatutuki haere i tētahi tohu, i tētahi whakaūnga mātauranga whāiti rānei.
- He hāpai, he tautoko hoki i te whakaritenga mai o ngā ara mātauranga e tino kounga ana, e āki nei i te ako taumano a te ākonga.
- He hāpai i te whai wāhitanga o te mātauranga Māori, o te ao Māori, o te reo Māori hoki ki ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti.
- He hāpai i te whakaūnga o te angitu o ngā ākonga katoa i te ao mātauranga.

- He hāpai i te whanaketanga o ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti hei whakatutuki i ngā hiahia o ngā tāngata, o ngā rōpū, o te ahumahi, o ngā whānau, o ngā hapū, o ngā iwi, o ngā hapori anō hoki.
- He whakaū i te whakapono ki te kounga me te tairite o ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti o Aotearoa ki ō whenua kē.

Te hanganga o te NZQCF

E whai wāhi ana ki te hanganga o te NZQCF ngā huānga matua o te hoahoa e taea ai ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti te whakatairite me te whakapūmau i roto i ngā anga me ngā peka whai mana, i waenga rānei i ētahi anga me ngā peka whai mana e rerekē ana. E whai wāhi ana ki ēnei huānga hoahoa:

- tētahi whakaahuahanga o Te Taura Here (tirohia te whārangi e whai ake nei)
- ngā whiwhinga
- ngā whakamārama ā-kaupae (tirohia te Wāhanga 2)
- ngā whakamārama o ngā momo tohu me ngā pūkenga-whāiti (tirohia te Wāhanga 3).

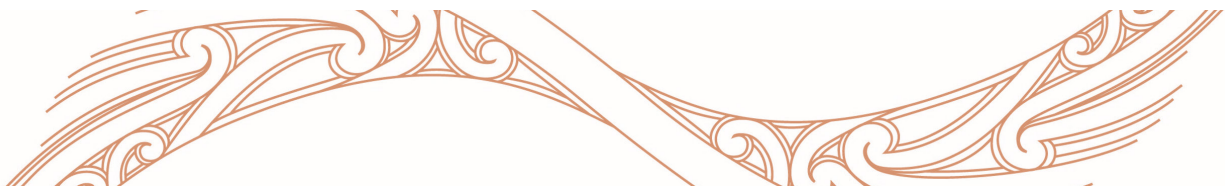
Ka hono te hunga e waihanga ana i ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whānui me te hunga ka whakaū i te kounga o ērā i ēnei huānga hei whakatau i te momo, i te kaupae, i te rahi hoki o te tohu, o te whakaūnga mātauranga whāiti rānei.

Ngā whiwhinga

He whiwhinga ō ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti katoa i te NZQCF. E hāngai ana te tapeke o ngā whiwhinga ki te matapae o te nui o te akoako.

I te whakataunga o te matapae i te nui o te akoako, ka whakatau tata te hunga waihanga i te roa o te wā ka pau i te tangata, i te nuinga o te wā, hei whakatutuki i ngā putanga kua takoto i te horopaki kua kōrerotia, hei whakaatu hoki i taua ekenga mā roto mai i ngā aromatawai. E hāngai ana te whiwhinga kotahi ki te tekau hāora kua matapaehia o te ako me te aromatawai. Ko ngā hāora matapae te nui o te wā ka pau i te ākongā, i te nuinga o te wā, ki te akoako, tae atu ki ngā mahi akoako katoa kua whakamaheretia hei whakatutuki i te putanga ako o te paerewa rānei, o te hōtaka rānei, o te tohu rānei.

I te nuinga o te wā, ka whakatutuki te ākongā ukiuki i te 120 whiwhinga o te akoako i tētahi tau akoako, ā, i te nuinga o te wā, e tutuki ai tērā, me pau i a ia te 1,200 hāora ki te akoako.

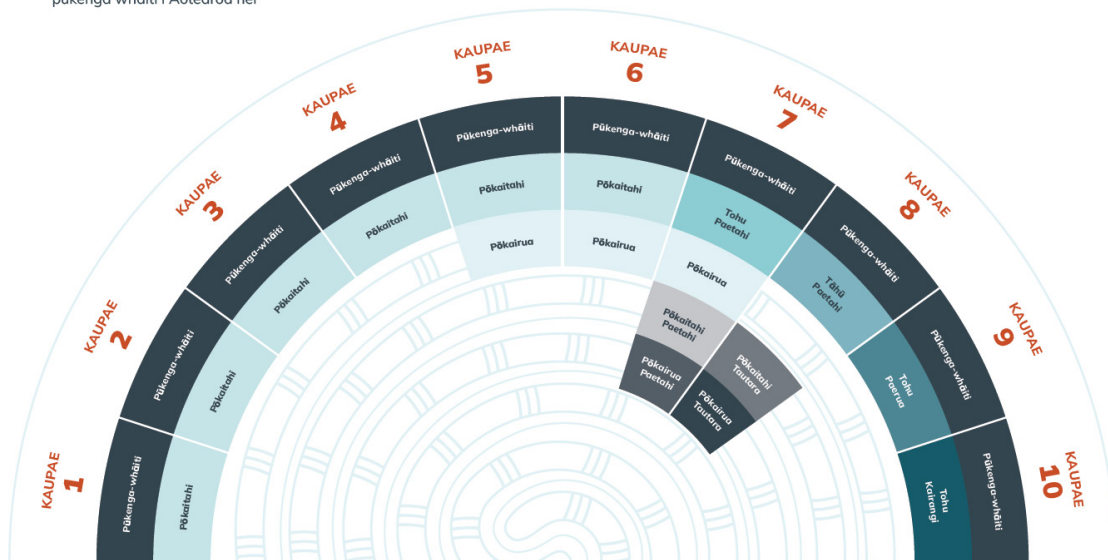

Te whakaahuahanga o te NZQCF

Ka whakaaturia ki te hoahoa e whai ake nei ngā kaupae tekau me ngā momo tohu, me ngā momo whakaūnga mātauranga whāiti hoki o te NZQCF.

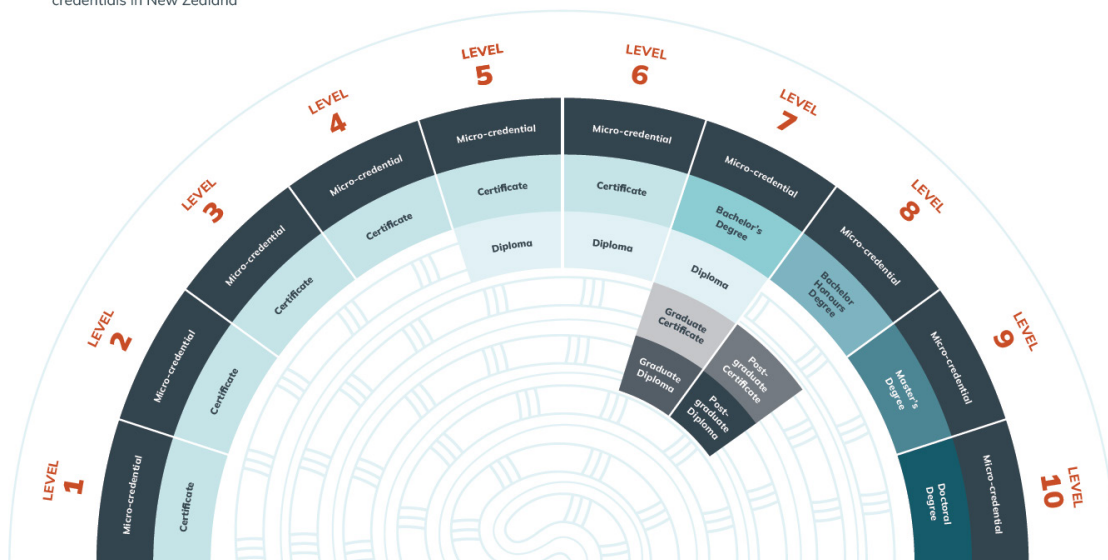
Te Taura Here Tohu Mātauranga o Aotearoa

Ko tā te NZQCF, he tuku ki ngā ākonga me ngā kaiwhakarato mātauranga he tirohanga mārāma ki ngā tohu me ngā pūkenga whāiti i Aotearoa nei

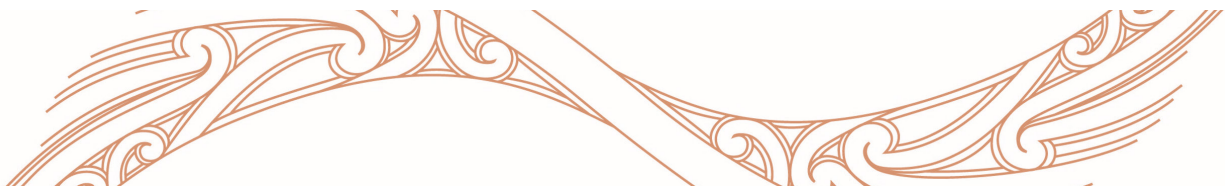

The New Zealand Qualifications and Credentials Framework

The NZQCF gives learners, education providers and employers a frame of reference for qualifications and credentials in New Zealand

Ko 'te orokohanga mai o te whakaaro' te ingoa o te hoahoa i mahia nei i te ataata NZQCF. Ko te tikanga o te hoahoa, he whakaatu i te tukanga ki te rapu mōhiotanga, tana mahinga, me tana tuku ihotanga ki ngā whakatipuranga.

Ngā āhuatanga o ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti e whai wāhi ana ki te NZQCF

Te hāngai ki ngā hiahia

E hāngai ana te whai hua, te whai tikanga, te uara hoki o ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti ki te whai tikanga o ērā ki te ahumahi, ki a Ngāi Māori me ngā iwi, ki te hapori, ki ngā hiahia hoki o ngā tāngata me ngā rōpū ākongā ki ngā pūkenga me ā rātou whāinga. Ka whakaatu ngā ara o ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti i te āhua o te hoahoatanga o te ako karioi hei hāpai i te tipuranga me te whanaketanga o te kaiaka o te tangata.

Ka āta whakahāngaitia pea ngā tohu ki ngā whāinga ā-taiao, ā-ahurea, ā-pāpori hoki a te Māori, a ngā iwi o Te Moana nui a Kiwa, a te hunga hauā, a ētahi atu hapori anō hoki.

Te arotahi ki ngā putanga

Mā te mārakerake o te tautuhi i ngā putanga o tētahi tohu, o tētahi whakaūnga mātauranga whāiti rānei, ka taea ērā te whakatairite ki ō ētahi atu tohu me ētahi atu whakaūnga mātauranga whāiti (ā-motu, puta noa hoki i te ao), ā, ka hāpai hoki tērā i te mau haerehanga ki wāhi kē.

Ka whakaahua ngā putanga i ngā mea e mōhio ana te tangata me ngā mea e taea ana e ia, i te horopaki hoki e whakamahia ai e ia aua mōhiotanga rā hei te whakatutukihanga o tōna tohu, o tōna whakaūnga mātauranga whāiti rānei. Ka whai wāhi atu hoki ngā pūkenga ka taea te whakawhiti. Ka tohu hoki ngā putanga i ētahi ara ki ētahi ara mātauranga anō, ki te mahi, ki te hāpai hoki/rānei i te hapori.

Te pīngoretanga

Ka taea te whakatutuki ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti mā ngā momo ara me ngā āhuatanga whānui o te ako. Ka whakahaerehia, ka aromatawaihia hoki ngā mahi akoako mā ngā ara e tutuki ai ngā hiahia ā-ahurea me ngā hiahia ā-akoako o ngā ākongā, ka tū hoki ngā mahi akoako ki ngā momo wāhi whānui. Ko ētahi o aua wāhi, ko ngā papa ako, ko te ipurangi, ko ngā wāhi mahi, ko ngā marae, ko ngā hui, ko ngā hāhi, ko ngā karapu me ngā whakahaere hākinakina, ko ngā wāhi o te hapori, ko ngā wāhi e whakahirahira ana mō te taha ki te ahurea, ko te kāinga hoki.

E āhei ana te tuku whiwhinga mō ngā akoranga ōkawa me ngā akoranga ōpaki – mā te whakaūnga o te hāngai mai o ngā akoranga o mua, hei tauira.

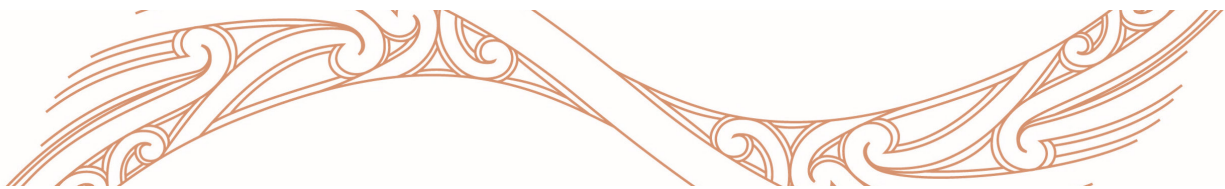
Te pono me te papanga

Whakawhanakehia ngātahihia ai ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti i te taha o ngā momo hunga whai pānga whānui e whai tikanga ana, i raro i te kaupapa o te ngātahi o te whakapono, o te whai hua, o te papanga hoki. Ko te whanaungatanga, ko te manaakitanga, ko te mahi tahi hoki te pūtake o ngā hononga i waenga i ēnei rōpū, ka mutu, whakaatahia ai i aua hononga rā te whakaute, te māramatanga, te whakawhitinga whakaaro, me te mahi ngātahi. Ka tau ngā mauri o ngā rōpū nei i te pono me te tika o ngā tukanga kua whāia me ngā pārongo kua tukua.

Ngā here o ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti kua rārangi mai ki te NZQCF

Tērā ētahi here whāiti mō te whakarārangi i tētahi tohu, i tētahi whakaūnga mātauranga whāiti rānei ki te NZQCF e kaha ake ai te pūataata o te pūnaha o ngā tohu, e taea ai hoki te mau haeretanga me te whakamananga o ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti.

Ka kapi i ngā pārongo e whai ake nei ngā āhuatanga matua mō ngā tohu me ngā whakaūnga

mātauranga whāiti katoa kua rārangi mai ki te NZQCF:

- te ingoa, te momo, me te kaupae
- te tauākī o te pūtake
- te tauākī o te putanga
- ngā whiwhinga
- te wāhanga ako
- te kaunekehanga
- te rā o te arotakenga
- te whakawhiwhinga o te tohu.

Te ingoa, te momo, me te kaupae

He ingoa tō ngā tohu kua rārangi mai ki te NZQCF, e tīmata mai nei te tumu whānui o te ingoa ki te momo tohu, ā, ka whakatepea ki te tautohunga, e tautohu ana i te peka matua, i te wāhanga ako rānei, me te kaupae. Ka whai wāhi pea ki te ingoa ētahi atu tohu, pēnei i tētahi peka ka taea te whiriwhiri me ētahi tohu whakaarotahi.

He ingoa hoki tō ngā pūkenga-whāiti kua rārangi mai ki te NZQCF e tautohu ana i tana noho hei pūkenga-whāiti, e tautohu ana hoki i tōna wāhanga ako matua, i ngā kai o roto, me tōna kaupae.

Te tauākī o te pūtake

Ko tā te tauākī o te pūtake, he āta kōrero i te whakamahinga o ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti me te hāngai ki ngā ākonga, ki te ahumahi, ki ngā hapori hoki. Me kōrero te tauākī ki ngā whāinga ā-ahurea, ki ngā whāinga ā-pāpori hoki a te hunga Māori, a te hunga nō Te Moana nui a Kiwa, a ētahi atu hapori hoki, e whakaataria nei ēnei i te take e hiahiatia nei te tohu, te whakaūnga mātauranga whāiti rānei.

Ngā tauākī putanga

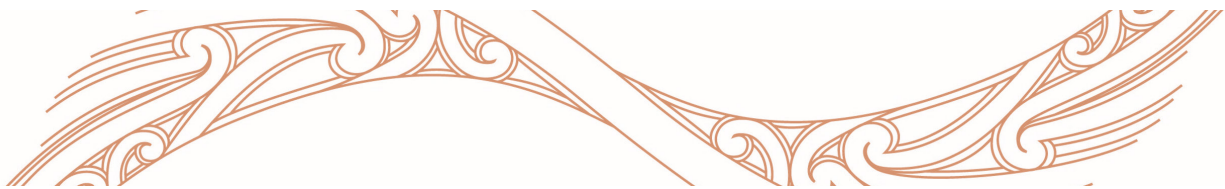
Kei ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti katoa kua rārangi mai ki te NZQCF tētahi tauākī putanga e whakaahua ana i ngā mōhiotanga me ngā pūkenga o te ihuputa me te horopaki e whakamahia ai ērā. Nā te mea ka whānui ngā ara ka whāia e ngā momo ākonga hei whakatutuki i ngā putanga, ka tohu ngā tauākī putanga i te paeraro o ngā āhuatanga me mātua whakatutuki.

Ka whai wāhi atu ki tēnā, ki tēnā o ngā tauākī putanga:

- Tētahi kāhua ihuputa e whakaahua ana i ngā mōhiotanga, i ngā mea e taea ana, i te horopaki rānei e whakamahia ai aua mea o te tangata ka whakawhiwhia ki te tohu, ki te whakaūnga mātauranga whāiti rānei.
- Ngā ara mātauranga e tautohu ana i ētahi atu tohu, i ētahi atu whakaūnga mātauranga whāiti rānei hei whai pea mā te ihuputa i muri i tana whakatutuki i tēnei tohu, i tēnei whakaūnga mātauranga whāiti rānei. Ina tū tōtahi ngā tohu, ngā whakaūnga mātauranga whāiti rānei, ka mutu, kāore i te whakarite i ngā ihuputa kia whai i ētahi atu ara mātauranga, me mārāma ēnei kōrero i te tauākī putanga.
- Ngā ara mahi, ngā mahi hāpai rānei a te tangata i te hapori e tautohu ana i ngā āhuatanga o te mahi e hāngai nei pea te tohu o te ihuputa, i tā te ihuputa hāpai pea rānei i tōna hapori.

Ngā whiwhinga

He whiwhinga tō ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti katoa i te NZQCF. E hāngai ana ngā whiwhinga ki te nui o te akoako, ā, ka whakaea hoki i ngā here mōkito kei runga i te momo tohu mō ngā whiwhinga. E hāngai ana tētahi whiwhinga ki te tekau hāora akoako kua matapaehia.

Ngā whakatōpūtanga o ngā wāhanga ako

Ka tukuna he waehe mationo ki ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti katoa kei te NZQCF i ahu mai ai i te pūnaha whakatōpū o te New Zealand Standard Classification of Education (NZSCED). Ko tā te NZSCED he whakatōpū i ngā tohu ki tētahi wāhanga ako hei whakamahinga i te wā e kimihia ana ngā tohu e hāngai ana ki tētahi aronga.

E wātea mai ana ētahi pārongo mō te pūnaha whakatōpū o te NZSCED i te pae tukutuku a Te Tāhuhu o te Mātauranga, ki www.education.govt.nz.

Te rerenga

Me mātua whakaatu ngā tohu kua rārangi mai ki te NZQCF i ngā pārongo mārāma e pā ana ki te rerenga, me whai rawa ake kia pūmau te mārāma o aua pārongo, mā te whai i ēnei tautuhinga:

E rere ana

Ko ngā tohu e rere ana ko ērā kua rārangi mai ki te NZQCF, ā, e wātea ana kia whakahaerehia e ngā whakahaere mātauranga.

E mōnehu haere ana

Ko ngā tohu e mōnehu haere ana ko ērā ka whakakapia ki tētahi tohu hou, ki tētahi whakaūnga mātauranga whāiti rānei e hou ana; kua whakatauria rānei kia whakakorea. I te nuinga o te wā, mā te arotake e pēnei ai te whakatau.

Ka wātea tonu pea tētahi tohu, tētahi whakaūnga mātauranga whāiti rānei ki ētahi tāngata i a rātou e whakatutuki haere ana i tā rātou hōtaka, engari kāore e wātea ana ki ngā ākonga hou. Me tutuki te tohu, te whakaūnga mātauranga whāiti rānei i ngā ākonga kua uru kē, i mua i te rā o te mōnehutanga.

Kua mōnehu

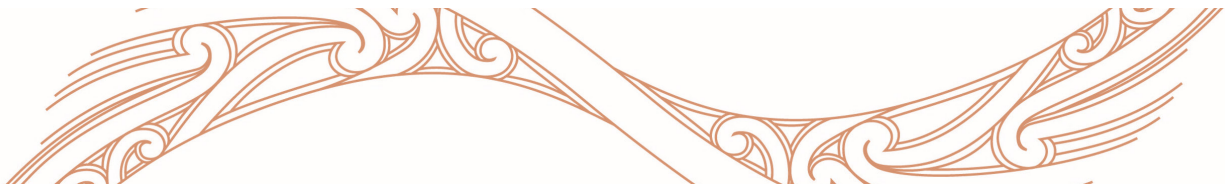
Kāore ngā tohu e wātea mai anō, e whakawhiwhia atu anō rānei mēnā kua mōnehu.

Te arotakenga o ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti

Ka putuputu te arotakehia o ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti katoa o te NZQCF hei whakaū i te whai hua, i te whai take, i te kaha tonu hoki o tā aua mea whakatutuki i ngā hiahia o te ākonga, o te ahumahi, o te hunga whai pānga ko rātou te take i whakawhanakehia ai aua tohu me aua whakaūnga mātauranga whāiti i te tuatahi.

Mā te arotake e wātea ai te ara ki te hunga waihanga me te hunga whai pānga e hāngai ana ki te mātāi anō i te hiahia me te hāngai tonu rānei o te tohu, o te whakaūnga mātauranga whāiti rānei ki te take i waihangahia ai.

Me mātua oti te arotakenga o te tohu i mua i te paunga o te rima tau i muri rānei i te āpitihanga o te tohu ki te rārangi i te NZQCF, i muri rānei i te arotakenga o mua. E mōhiotia ai te whai take tonu me te hāngai tonu o ngā pūkenga-whāiti, me nui ake te arotakehia o ērā, tēnā i tō te tohu. Me mātua oti te arotakenga o te pūkenga-whāiti i mua i te paunga o te toru tau i muri rānei i te āpitihanga o te pūkenga-whāiti ki te rārangi i te NZQCF, i muri rānei i te arotakenga o mua. Ko ētahi āhuatanga me whai wāhi atu ki te whakataunga i te wā o te arotake, ko te pāpātanga o te panonitanga i taua peka, i taua ahumahi, i taua rāngai rānei, me te rahi o te tohu, o te whakaūnga mātauranga whāiti rānei.

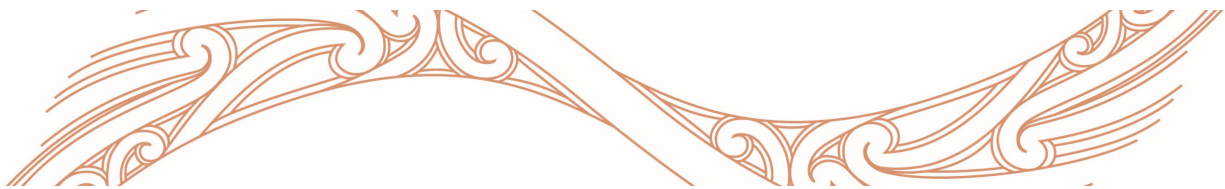

Te whakawhiwhinga o te tohu

I te nuinga o te wā, ka whakawhiwhia ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti e te whakahaere mātauranga i tutuki ai i te ākonga taua tohu, hāunga ko Te Kaupae Mātauranga ā-Motu kua Taea (National Certificates of Educational Achievement – NCEA) e whakawhiwhia nei e NZQA.

Te hononga i waenga i ngā paerewa aromatawai me ngā paerewa pūkenga

Ko te paerewa aromatawai, ko te paerewa pūkenga rānei tētahi wāhanga o te akoako kua mana, ā, ka pai hoki tōna whai wāhi ki tētahi tohu, ki tētahi pūkenga-whāiti rānei kua rārangi mai ki te NZQCF. Kua rārangi mai ngā paerewa ki Te Rārangi o ngā Paerewa Aromatawai me ngā Paerewa Pūkenga (Directory of Assessment and Skill Standards – DASS), engari ehara i te mea he wāhanga ērā nō te hanganga o te NZQCF.

Te Wāhanga 2: Ngā whakamārama ā-kaupae

Ka whānui te tautuhi a ngā whakamārama ā-kaupae i ngā āhuatanga e tika ana kia mōhiotia, kia taea hoki e te ihuputa me te horopaki e mahi ai te ihuputa i āna mahi nā ngā akoranga e hāngai ana ki te tohu, ki te whakaūnga mātauranga whāiti rānei kua whakawhiwhia. Ka hāngai ngā whakamārama ā-kaupae ki ngā horopaki katoa e rere ai te akoako, te aromatawai rānei hei wāhanga mō tētahi tohu, mō tētahi whakaūnga mātauranga whāiti rānei.

E whai wāhi atu ana ngā rohenga e toru ki ngā whakamārama ā-kaupae—ngā mōhiotanga, ngā pūkenga, me te horopaki. He āhua ōrite ngā rohenga o ngā anga tohu mātauranga katoa. Ka rerekē te nui o ngā kaupae i ngā anga tohu mātauranga puta i ngā peka, e 8, 10 rānei ngā kaupae e pātahi ana. E hāngai ana ngā kaupae ki te matatinitanga, ā, ko te kaupae tuatahi te kaupae māmā katoa. Tekau ngā kaupae o te NZQCF.

Kua whakatōkia ngā whakamārama ā-kaupae ki ngā rohe whāiti o te mōhiotanga, o te haratau me te whakaaturanga, o te whakaaro arohaehae, o te whakawhiti whakaaro, o te mahi tahi, o te taiao, waihoki, o te mana motuhake me te haepapa e ōrite ai ngā mea me mōhio e te ihuputa, ngā mahi me taea e te ihuputa, me ngā wāhi e whakahāngaihia ai e te ihuputa tāna i ako ai, tae atu ki te āhua o tana pērā.

Ngā whakamārama ā-kaupae

Ka tautuhi ngā whakamārama ā-kaupae i ngā putanga me tutuki i ia rohenga, i ia rohe whāiti, i ia kaupae hoki o Te Taura Here. Ka uua haere ngā putanga i te whānuitanga o ngā kaupae i te tahi ki te tekau. E whakaaturia ana ngā whakamārama ā-kaupae ki te tūtohi kei te whārangi 15.

Te mātauranga – Ngā mea e mōhiotia ana e te ihuputa

Ko te tautuhinga o te mōhiotanga ko ngā mea e mōhiotia ana e te ihuputa, e mārama ana hoki ki a ia i roto i tētahi huinga mōhiotanga. Ka whai wāhi atu ki te rohenga o te mātauranga ngā meka, ngā pārongo, ngā huatau me ngā mātāpono e hāngai ana ki tētahi peka rānei, ki tētahi wāhanga rānei o te mahi, o te akoako rānei, o te mahi ngaio rānei, ā, ka whai wāhi hoki pea ki reira te mātauranga Māori.

Ka whakaahuatia te mōhiotanga hei kaunekehanga i te mōhiotanga ‘waiwai’, i te mōhiotanga ‘ā-meka’ rānei, ki ngā mōhiotanga ‘ā-whakahaere’, ‘ā-ariā’, ‘ā-kaupapa’, ki ngā mōhiotanga ‘whāiti’, ki ngā mōhiotanga ‘tiketike’ hoki. Ka whakaahuatia te matatini o te mōhiotanga i te taha o te whānuitanga, o te hōhonu hoki/rānei o te mārama i tētahi wāhanga o te akoako, o te mahi rānei.

Ngā pūkenga – Ngā mahi ka taea e te ihuputa

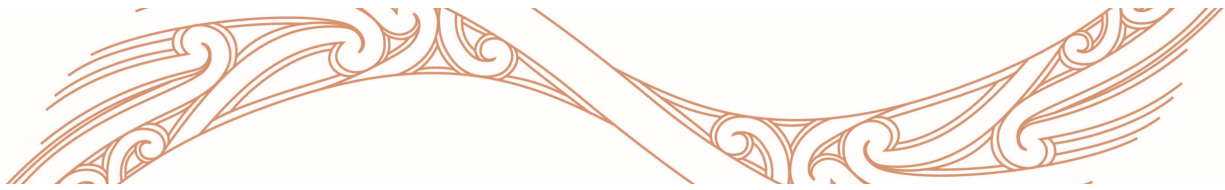
Ko ngā pūkenga te kaha ki te whakatutuki pai i tētahi mahi mā te whakangungu, mā te whakaharatau rānei e hakune ana, e karioi ana hoki. E whā ngā rohe whāiti o tēnei rohenga:

E hāngai ana te whakaharatau me te mahi ki te whakatutuki; ki te whakahāngai, ki te rangahau rānei, ki te waihanga rānei i ētahi ngohe, i ētahi ritenga, i ētahi pūnaha, i ētahi tukanga hoki.

E hāngai ana te whakaaro arohaehae ki te mātai, ki te tuku pātai, ki te arotake, ki te wero hoki i ngā whakapae hei whakamauru i ngā raru, i ngā take, i ngā wero rānei, hei whakatutuki rānei i tētahi whāinga.

E hāngai ana te mahi tahi ki te mahi ki te taha o ētahi atu tāngata e tutuki ai tētahi whāinga pātahi.

E hāngai ana te whakawhiti whakaaro ki te tuku pārongo mō ngā take whānui ki ngā momo whakaminenga, me te whai pārongo e whai māramatanga ai te tangata.

Te whakapapa – ngā wāhi me ngā ara e mahi ai ngā ihuputa

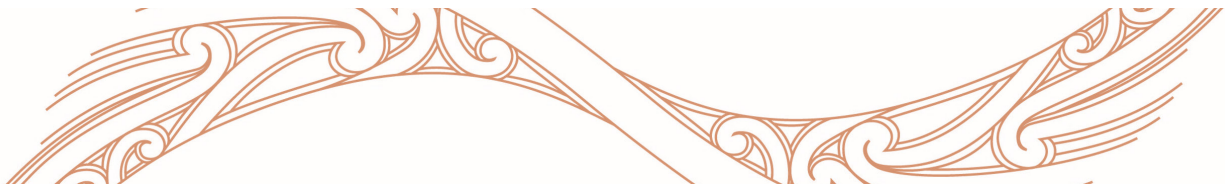
Ka whakaahua te rohenga o te whakapapa i ngā kaupae o te mana motuhake me te haepapa, o te wāhi hoki ki reira whakahāngaihia ai e te ihuputa ngā mōhiotanga me ngā pūkenga kei a ia. Ka tīmata te kaunekehanga o ngā kaupae i te mahi ki ngā wāhi e nahanaha nei ngā whakahaere me ōna ture me ōna here, e taunga nei hoki te tangata; ki ngā wāhi e tainekeneke ana, e matatini haere ana, e āhua rehurehu ana hoki. Ka whai wāhi atu hoki ki te horopaki te mōhio:

- ki te ako, ki te mahi rānei i raro i tētahi kaiwhakahaere, ki te ako me te mahi tautauāmoa rānei
- nō te tangata te haepapa ki a ia anō, ki ētahi atu hoki
- ki te whānuitanga me ngā tawhā o tā te tangata mahi.

Te Tūtohi o ngā Whakamārama ā-Kaupae

Ka whānui te tautuhi a ngā whakamārama ā-kaupae i ngā āhuatanga e tika ana kia mōhiotia, kia taea hoki e te ihuputa me te horopaki e mahi ai te ihuputa i āna mahi nā ngā akoranga e hāngai ana ki te tohu, ki te whakaūnga mātauranga whāiti rānei kua whakawhiwhia. Kei roto pea ko te mātauranga Māori, ko te tirohanga ao Māori hoki.

Te roheanga	Te rohe whāiti	TE KAUPAE 1	TE KAUPAE 2	TE KAUPAE 3	TE KAUPAE 4	TE KAUPAE 5	TE KAUPAE 6	TE KAUPAE 7	TE KAUPAE 8	TE KAUPAE 9	TE KAUPAE 10
Ngā mea e mōhiotia ana e te ihuputa <i>Te mātauranga</i>	Te mōhiotanga	Ka mōhio ki ētahi meka me ētahi pārongo e hāngai ana ki tētahi wāhanga o te akoako	Ka mōhio ki ētahi meka me ētahi pārongo, ā, ka mārama hoki ki ētahi huatau e hāngai ana ki tētahi wāhanga o te mahi, o te akoako rānei	Ka mōhio ki ētahi o ngā meka matua me ngā pārongo matua i tētahi wāhanga o te mahi, o te akoako rānei, ā, ka mārama hoki ki ngā huatau mātāmua me ngā mātāpono matua	Ka mōhio ki ngā meka matua me ngā pārongo matua i tētahi wāhanga o te mahi, o te akoako rānei, ā, ka mārama hoki ki ngā huatau mātāmua me ngā mātāpono matua	Ka hōhonu te mōhiotanga ā-kaupapa, te mōhiotanga ā-ariā rānei ki tētahi wāhanga o te mahi, o te akoako rānei, ā, ka mārama hoki ki ngā huatau mātāmua me ngā mātāpono matua	Ka whāiti te mōhiotanga ā-kaupapa, te mōhiotanga ā-ariā rānei ki tētahi wāhanga o te mahi, o te akoako rānei, ā, ka mārama hoki ki ngā huatau mātāmua me ngā mātāpono matua	Ka whānui te mōhiotanga ki ngā huatau ā-kaupapa, ki ngā huatau ā-ariā rānei, ā, ka nahanaha hoki te mārama ki tētahi wāhanga o te mahi ngāia, ki tētahi kohinga mōhiotanga rānei	Kaika ana, whāiti ana hoki te mōhiotanga ā-kaupapa, te mōhiotanga ā-ariā rānei, me te māramatanga ki tētahi wāhanga o te mahi ngāia, ki tētahi peka rānei	Matatau ana, whāiti rawa atu ana hoki te mōhiotanga ā-kaupapa, te mōhiotanga ā-ariā rānei, me te māramatanga; ko ētahi o auo āhuatanga kei te ārahi i tētahi wāhanga o te mahi ngāia, o tētahi peka rānei	Tautōhito ana te māramatanga e ārahi ana i tētahi wāhanga o te mahi ngāia, o tētahi peka rānei, ā, ka whāngai i te puna mātauranga o tētahi wāhanga whāiti ki ētahi mōhiotanga hou
Ngā pūkenga <i>Ngā pūkenga</i>	Te ritenga me te mahi	Ka whakatutuki i ētahi mahi māmā	Ka whakatutuki i ētahi mahi whānui e taunga ana	Ka whakatutuki i ētahi mahi kāore e taunga ana	Ka whakatutuki i ētahi mahi e āhua uaua ana, kāore rānei e taunga ana	Ka whakahāngai i ngā mahi hei whakatutuki i ētahi mahi e āhua uaua ana, kāore rānei e taunga ana	Ka whakawhanake i ētahi tikanga hou hei whakatutuki i ētahi mahi e āhua uaua ana, kāore rānei e taunga ana	Ka whakahāngai i ngā pūkenga kua kaha whakawhanakehia me ētahi tikanga whāiti hei whakatutuki i ētahi mahi uaua	Ka whakahāngai i ngā pūkenga kaika me ngā tikanga whāiti hei whakatutuki, hei panoni hoki i ētahi mahi uaua; hei rangahau rānei	Ka whakahāngai i ngā pūkenga me ngā tikanga tautōhito hei waihanga mahi hou i tētahi wāhanga o te mahi ngāia, hei whakahaere rānei i ētahi rangahau arohaehae, e nahanaha ana hoki	Ka hoahoa, ka whakahaere hoki, ka araturuki rānei i ētahi mahi rangahau nui e kōkiri ana i te auahatanga e ārahi nei i tētahi wāhanga o te mahi ngāia, i tētahi peka rānei
	Te whakaaro arohaehae	Ka tautohu i ngā raru māmā, i ngā whāinga māmā rānei	Ka tautohu i ngā raru māmā, i ngā whāinga māmā rānei, ā, ka tūtuhu i tētahi rongoā, i tētahi mahere rānei	Ka mātai i ētahi raru, i ētahi whāinga rānei e taunga ana, ā, ka tūtuhu i tētahi rongoā, i tētahi mahere rānei	Ka mātai i ētahi raru, i ētahi whāinga rānei kāore e taunga ana, ā, ka tūtuhu i tētahi rongoā, i tētahi mahere rānei	Ka whakamahi i ngā pūkenga kimi rongoā hei whakaputa i ētahi rongoā ki ētahi raru e āhua matatini ana	Ka whakahāngai i ngā pūkenga kimi rongoā hei whakaputa i ētahi rongoā ki ētahi raru e āhua matatini ana	Ka mātai i tētahi wāhanga o te mahi ngāia, o tētahi huinga mōhiotanga rānei, ā, ka whakaputa i ētahi rongoā ki ngā raru matatini	Ka aratake i ētahi raru e matatini haere ana i tētahi wāhanga o te mahi ngāia, o tētahi huinga mōhiotanga rānei, ā, ka whakaputa i ngā raru matatini	Ka tōtōpū, ka punenga hoki te whakahaere i tētahi tātaritanga o ngā ariā, o ngā huatau, o ngā take hoki i tētahi wāhanga o te mahi ngāia, o tētahi huinga mōhiotanga rānei, ā, ka whakaatu i ngā whakatau kua āta whiriwhiria me te pono hei whakatutuki i ētahi raru e matatini ana, e matawhawhati ana	Ka whakatewhatewha i tētahi huinga mōhiotanga, i tētahi wāhanga rānei o te mahi ngāia, ā, ka whakaatu i te whakataunga e māia ana mā roto mai i te rangahau hou e wero ana i ētahi mōhiotanga me ētahi ritenga kua toka kē
	Te mahi tahi	Ka hāpai i ngā mahi a te rōpū, a te tīma rānei	Ka hāpai i ngā mahi a te rōpū, a te tīma rānei, ā, ka mihi ki ngā tirohanga me ngā wheako o ētahi atu	Ka kaha te hāpai i ngā mahi a te rōpū, a te tīma rānei, ā, ka mihi ki ngā tirohanga me ngā wheako o ētahi atu	Ka āwhina ki te whakarite i tētahi ahurea e kaha ai te mahi tahi a tētahi rōpū, a tētahi tīma rānei mā roto mai i te whakatauria me te akiaki i ngā tāpaetanga a ētahi atu	Ka ārahi i te whakaritenga o tētahi ahurea e kaha ai te mahi tahi a te rōpū, a te tīma rānei	Ka ārahi i tētahi rōpū, i tētahi tīma rānei i ētahi kaupapa e āhua matatini ana, ka whakahihiko hoki i ētahi atu	Ka ārahi, ka mahi tahi rānei i tētahi rōpū, i tētahi tīma rānei, i ētahi kaupapa e whitiwhiti nei āna pānga, ka whakahihiko hoki i ētahi atu	Ka ārahi, ka mahi tahi rānei i ētahi rōpū rānei, i ētahi tīma rānei, i ētahi kaiwhakahaere rānei i ētahi kaupapa e matatini ana, e whitiwhiti nei rānei āna pānga, ka whakapū hoki i tētahi ahurea e whakanui ana, e whakauru ana hoki i ngā tirohanga me ngā tāpaetanga kanorau	Ka ārahi, ka mahi tahi rānei i ētahi rōpū rānei, i ētahi tīma rānei, i ētahi kaiwhakahaere rānei i ētahi kaupapa e matatini ana, e whitiwhiti nei rānei āna pānga, ka whakapū hoki i tētahi ahurea e whakanui ana, e whakauru ana hoki i ngā tirohanga me ngā tāpaetanga kanorau	Ka ārahi, ka mahi tahi rānei i ētahi rōpū ki te taha o ētahi kaidrahi, o ētahi pia, o ētahi rōpū, o ētahi whakahaere rānei e mātanga ana, me ētahi anō kāore e mātanga ana i tētahi kaupapa whāiti, me te whai whakaaro anō ki ngā āhuatanga pāpori, ki ngā āhuatanga ahurea, ki ngā āhuatanga matatika hoki
	Te whakawhiti whakaaro	Ka whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo matua	Ka whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo matua, ā, ka tukua āna whakaaro ki ētahi kaupapa e taunga ana ki a ia	Ka whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo e taunga ana ki a ia, ā, ka tukua āna whakaaro ki ētahi kaupapa kāore e taunga ana ki a ia	Ka whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo e taunga ana ki a ia, ā, ka tukua āna whakaaro ki ētahi kaupapa whānui kāore e taunga ana ki a ia	Ka whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo kimi rongoā hei whakaputa i ētahi rongoā ki ētahi raru e āhua matatini ana, ā, ka tukua āna whakaaro ki tētahi huinga tāngata e mōhiotia ana mā tētahi aratuku e tika ana, mā te whakamahi hoki i ngā tikanga whakawhiti whakaaro e tika ana	Ka whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo āna whakaaro ki tētahi huinga tāngata mā te āta hanga i te arapāho me ngā tikanga whakawhiti whakaaro	Ka whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo matatini, ā, ka tukua āna whakaaro ki tētahi momo huinga tāngata mā te āta hanga i te arapāho me ngā tikanga whakawhiti whakaaro kua whakamarohitia	Ka whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo matatini, ā, ka tukua āna whakaaro ki tētahi momo huinga tāngata mā te whai i ngā arapāho me ngā tikanga whakawhiti whakaaro kua whakamarohitia	Ka whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo matatini, ā, ka tukua āna whakaaro ki tētahi momo huinga tāngata mā te whai i ngā arapāho me ngā tikanga whakawhiti whakaaro kua whakamarohitia	Ka whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo tino matatini, ā, ka tukua āna whakaaro ki tētahi huinga tāngata e mātanga ana me ētahi kāore nei e mātanga ana i tētahi kaupapa whāiti, mā te whai i ētahi momo arapāho me ētahi momo tikanga pēnei i te tohe mauroa rānei, i te tūtuhunga rānei, i te whakataunga ngāia rānei
Ngā wāhi me te āhua o te mahi a te ihuputa <i>Te whakapapa</i>	Te wāhi	Ngā wāhi e nahanaha rawa atu ana āna whakahaere, āna ture me āna here	Ngā wāhi e nahanaha rawa atu ana āna whakahaere, āna ture me āna here	Ngā wāhi e nahanaha rawa atu ana āna whakahaere, āna ture me āna here	Ngā wāhi e nahanaha rawa atu ana āna whakahaere, āna ture me āna here	Ngā wāhi e tainekekeke ana; heoi, he wā āna e rehurehu ana	Ngā wāhi e tainekekeke ana; heoi, he wā āna e rehurehu ana	Ngā wāhi e tainekekeke ana; heoi, he wā āna e rehurehu ana	Ngā wāhi e tainekekeke ana; heoi, he wā āna e rehurehu ana	Ngā wāhi e tainekekeke ana; heoi, he wā āna e rehurehu ana	Ngā wāhi e tainekekeke ana; heoi, he wā āna e rehurehu ana
	Te mana motuhake me te haepapa	I te nuinga o te wā, ka mahi, ka ako rānei i raro i te whakahaere a tētahi, ā, e iti ana te haepapa ki te kōkiri i tāna anō ako me āna anō mahi	I ētahi wā, ka mahi, ka ako rānei i raro i te whakahaere a tētahi, ā, he wā āna māna anō ia e kuhu mā te taha ki te ako me te mahi	I te nuinga o te wā, ka mahi, ka ako rānei i runga i tāna anō mana motuhake, ā, māna anō ia e kuhu mā te taha ki te ako me te mahi	Ka mahi, ka ako rānei i runga i tāna anō mana motuhake, ā, māna anō ia e kuhu mā te taha ki te ako me te mahi	Nōna te haepapa ki te whakahaere i ētahi mahi me ētahi kaupapa, ki te whakahaere hoki i ētahi atu i te horopaki o te wāhi mahi	Nōna te haepapa ki te ārahi me te whakahaere i ētahi mahi me ētahi kaupapa; i tētahi tīma, i ētahi tīma rānei i te horopaki o te wāhi mahi	Nōna te haepapa mō āna anō mahi ngāia, mō tāna anō whanaketanga hoki	Nōna te haepapa ki te hāpai i te whanaketanga o tētahi umanga, i tētahi wāhanga rānei o te akoako	Nōna ētahi haepapa me ngā mahi ārahi i tētahi umanga, i tētahi wāhanga rānei o te akoako	Nōna te haepapa ki te ārahi i tētahi umanga rānei, o tētahi wāhanga rānei o te akoako, o te kōkiri rānei i ētahi panonitanga ā-whakahaere e nui ana, i ētahi panonitanga ā-pāpori rānei

Te Wāhanga 3: Ngā whakaahuahanga o ngā pūkenga-whāiti me ngā momo tohu

I ngā kaiwaihanga tohu ka toro atu ki te ahumahi, ki ngā hapori, ki ngā kaituku mahi hoki, tae atu ki ngā whānau, ki ngā hapū me ngā iwi, ka whai whakaaro pea rātou ki te whai wāhitanga rānei o ngā mātauranga Māori e hāngai ana ki ngā wāhanga o te akoako, ki ngā peka whāiti rānei ki ngā putanga ihuputa o te pūkenga-whāiti, o te tohu rānei.

Te pūkenga-whāiti

He ōkawa tā te pūkenga-whāiti whakapūmau i te whakatutukihanga o tētahi huinga putanga ako e arorau ana. E tautuhia ana ki tētahi tauākī o te pūtake, ki ngā putanga ako, ki te kaha hoki o ngā taunakitanga e whakaatu ana i ngā hiahia o te ahumahi, o ngā kaituku mahi, o ngā iwi, o ngā hapū, o te hapori hoki/rānei. I te nuinga o te wā, ko ngā whiwhinga o te pūkenga-whāiti kei waenga i te 5 me te 40. E pai ana kia whakamahia hei wāhanga mō tētahi hōtaka e whai wāhi atu ana ki tētahi tohu.

Te tohu

He ōkawa tā te tohu whakapūmau i te whakatutukihanga o tētahi huinga putanga ako kua āta tautuhia, ki tētahi paerewa. Ko te 40 whiwhinga te mōkito o ngā tohu, ā, e hāngai ana ki te whakaahuahanga kua takoto i tēnei wāhanga.

Kei te tūtohi e whai ake nei te whakaahuahanga o tēnā momo tohu, o tēnā momo tohu.

Ngā whakaahuahanga o ngā momo tohu i te NZQCF

Te Kaupae	Te momo tohu	Te pūtake	Ngā here ā-whiwhinga	Ngā putanga
1	He Pōkaitahi Kaupae 1	Ka whai tohu te tangata kei a ia te tuāpapa o te mōhiotanga me ngā pūkenga mō tētahi wāhanga o te akoako, mō te mahi, mō te whai wāhi hoki/rānei ki te haporī.	E 40 whiwhinga te mōkito i te kaupae 1, i tētahi kaupae rānei o runga ake.	Ka taea e te ihuputa o tētahi pōkaitahi kaupae 1: te whakaatu mōhiotanga ki ētahi meka, ki ētahi pārongo hoki e hāngai ana ki tētahi wāhanga o te akoako; te whakatutuki ngā ngohe e māmā āna; te tautohu ngā raru māmā me ngā whāinga māmā; te hāpai ngā mahi a te rōpū, a te tīma rānei; te whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo matua; te mahi ki tētahi wāhi e nahanaha rawa atu ana āna whakahaere, āna ture me āna here; te mahi i raro i te whakahaere a tētahi atu, i te nuinga o te wā, ā, e iti ana te haepapa ki te kōkiri i tāna anō ako me āna anō mahi.
2	He Pōkaitahi Kaupae 2	Ka whai tohu te tangata kei a ia te mōhiotanga timatanga me ngā pūkenga timatanga mō tētahi wāhanga o te akoako, mō te mahi, mō te whai wāhi hoki/rānei ki te haporī.	E 40 whiwhinga te mōkito i te kaupae 2, i tētahi kaupae rānei o runga ake.	Ka taea e te ihuputa o tētahi pōkaitahi kaupae 2: te whakaatu mōhiotanga ki ētahi meka me ētahi pārongo me te whakaatu māramatanga ki ētahi huatau e hāngai ana ki tētahi wāhanga o te mahi, o te akoako rānei; te whakatutuki ētahi mahi whānui e taunga ana; te tautohu ngā raru māmā, ngā whāinga māmā rānei me te tūtohu i tētahi rongoā, i tētahi mahere rānei; te hāpai ngā mahi a te rōpū, a te tīma rānei me te mihi ki ngā tirohanga me ngā wheako o ētahi atu; te whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo matua me te tuku whakaaro ki ngā kaupapa e taunga ana ki a ia; te mahi ki tētahi wāhi e nahanaha rawa atu ana āna whakahaere, āna ture me āna here; te mahi i raro i te whakahaere a tētahi atu i ētahi wā, heoi māna anō ia e kuhu mō te wāhi ki te ako me te mahi.
3	He Pōkaitahi Kaupae 3	Ka whai tohu te tangata kei a ia te mōhiotanga me ngā pūkenga mō tētahi/ētahi tūrangā whāiti i roto i ētahi mahi, hei whakarite hoki/rānei i a ia mō ētahi akoranga anō.	E 40 whiwhinga te mōkito i te kaupae 3, i tētahi kaupae rānei o runga ake.	Ka taea e te ihuputa o tētahi pōkaitahi kaupae 3: te whakaatu mōhiotanga ki ētahi o ngā meka matua me ngā pārongo matua i tētahi wāhanga o te mahi, o te akoako rānei me te whakaatu māramatanga ki ngā huatau mātāmua; te whakatutuki ētahi mahi kāore e taunga ana; te mātai ētahi raru, ētahi whāinga rānei me te tūtohu i tētahi rongoā, i tētahi mahere rānei; kaha hāpai ngā mahi a te rōpū, a te tīma rānei me te mihi ki ngā tirohanga me ngā wheako o ētahi atu; te whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo e taunga ana ki a ia me te tuku whakaaro ki ētahi kaupapa kāore e taunga ana ki a ia; te mahi ki tētahi wāhi e nahanaha rawa atu ana āna whakahaere, āna ture me āna here; te mahi i runga i tāna anō mana motuhake i te nuinga o te wā, ā, māna anō ia e kuhu mō te taha ki tāna anō ako me āna anō mahi.
4	He Pōkaitahi Kaupae 4	Ka whai tohu te tangata kei a ia te mōhiotanga me ngā pūkenga ki te mahi, ki te ako rānei i roto i ngā kaupapa e whānui ana, e whāiti ana rānei.	E 40 whiwhinga te mōkito i te kaupae 4, i tētahi kaupae rānei o runga ake.	Ka taea e te ihuputa o tētahi pōkaitahi kaupae 4: te whakaatu mōhiotanga ki ngā meka matua me ngā pārongo matua i tētahi wāhanga o te mahi, o te akoako rānei me te whakaatu māramatanga ki ngā huatau mātāmua me ngā mātāpono matua; te whakatutuki ētahi mahi e āhua uaua ana, kāore rānei e taunga ana; te mātai ētahi raru kāore e taunga ana me te tūtohu i tētahi rongoā, i tētahi mahere rānei; te āwhina ki te whakarite i tētahi ahurea e kaha ai te mahi tahi a tētahi rōpū, a tētahi tīma rānei mā roto mai i te whakataurira me te akiaki i ngā tāpaetanga a ētahi atu; te whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo e taunga ana ki a ia me te tuku whakaaro ki ētahi kaupapa whānui kāore e taunga ana ki a ia; te mahi ki tētahi wāhi e nahanaha ana āna whakahaere, āna ture me āna here me āna āhuatanga matawhawhati i ētahi wā; te mahi i runga i tāna anō mana motuhake, ā, māna anō ia e kuhu mō te wāhi ki tāna anō ako me āna anō mahi, ka mutu, nōna hoki ētahi haepapa ki te whakamaru i ētahi atu i te horopaki o te wāhi mahi.
5	He Pōkaitahi Kaupae 5	Ka whai tohu te tangata kei a ia te hōhonutanga o te mōhiotanga ā-kaupapa, ā-ariā rānei; me ngā pūkenga ā-kaupapa, ā-ariā rānei i roto i tētahi āhuatanga o tētahi wāhanga o te mahi rānei, o te akoako rānei.	E 40 whiwhinga te mōkito i te kaupae 5, i tētahi kaupae rānei o runga ake.	Ka taea e te ihuputa o tētahi pōkaitahi kaupae 5: te whakaatu te hōhonu o te mōhiotanga ā-kaupapa, ā-ariā rānei ki tētahi/ētahi āhuatanga o tētahi wāhanga whāiti o te mahi, o te akoako rānei me te whakaatu māramatanga ki ngā huatau mātāmua me ngā mātāpono matua; te whakahāngai ngā mahi hei whakatutuki i ētahi mahi e āhua uaua ana, kāore rānei e taunga ana; te whakamahi ngā pūkenga kimi rongoā hei whakaputa i ētahi raru e āhua matatini ana; te ārahi te whakaritenga o tētahi ahurea e kaha ai te mahi tahi a te rōpū, a te tīma rānei; te whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo e āhua matatini ana me te tuku whakaaro ki tētahi whakaminenga kāore e mōhiotia ana mā tētahi aratuku e tika ana me ngā tikanga whakawhiti whakaaro e tika ana; te mahi ki tētahi wāhi e tainekeneke ana; te whakatinana te haepapa ki te whakahaere i ētahi mahi me ētahi kaupapa, ki te whakahaere hoki i ētahi atu i te horopaki o te wāhi mahi.
	He Pōkairua Kaupae 5	Ka whai tohu te tangata kei a ia te hōhonutanga o te mōhiotanga ā-kaupapa, ā-ariā rānei; me ngā pūkenga ā-kaupapa, ā-ariā rānei i roto i tētahi wāhanga whāiti o te mahi, o te akoako rānei.	120 whiwhinga te mōkito i te kaupae 4, i tētahi kaupae rānei o runga ake; kei roto hoki i taua taapeke ngā whiwhinga kāore e iti iho ana i te 72 i te kaupae 5, i tētahi kaupae rānei o runga ake.	Ka taea e te ihuputa o tētahi pōkairua kaupae 5: te whakaatu te hōhonu o te mōhiotanga ā-kaupapa, ā-ariā rānei i tētahi wāhanga whāiti o te mahi, o te akoako rānei me te whakaatu māramatanga ki ngā huatau mātāmua me ngā mātāpono matua; te whakahāngai ngā mahi hei whakatutuki i ētahi mahi e āhua uaua ana, kāore rānei e taunga ana; te whakamahi ngā pūkenga kimi rongoā hei whakaputa i ētahi raru e āhua matatini ana; te ārahi te whakaritenga o tētahi ahurea e kaha ai te mahi tahi a te rōpū, a te tīma rānei; te whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo e āhua matatini ana me te tuku whakaaro ki tētahi whakaminenga kāore e mōhiotia ana mā tētahi aratuku e tika ana me ngā tikanga whakawhiti whakaaro e tika ana; te mahi ki tētahi wāhi e tainekeneke ana; te whakatinana te haepapa ki te whakahaere i ētahi mahi me ētahi kaupapa, ki te whakahaere hoki i ētahi atu i te horopaki o te wāhi mahi.
6	He Pōkaitahi Kaupae 6	Ka whai tohu te tangata kei a ia te mōhiotanga ā-kaupapa, ā-ariā rānei e whāiti ana; me ngā pūkenga ā-kaupapa, ā-ariā rānei e whāiti ana i roto i tētahi/ētahi āhuatanga o tētahi horopaki whāiti, o tētahi horopaki whai rautaki rānei.	E 40 whiwhinga te mōkito i te kaupae 6, i tētahi kaupae rānei o runga ake.	Ka taea e te ihuputa o tētahi pōkaitahi kaupae 6: te whakaatu te mōhiotanga ā-kaupapa, ā-ariā rānei e whāiti ana i roto i tētahi/ētahi āhuatanga o tētahi wāhanga whāiti o te mahi, o te akoako rānei me te whakaatu māramatanga ki ngā huatau mātāmua me ngā mātāpono matua; te whakawhanake ētahi tikanga hou hei whakatutuki i ētahi mahi e āhua uaua ana, kāore rānei e taunga ana; te whakahāngai ngā pūkenga kimi rongoā hei whakaputa rongoā ki ētahi raru e āhua matatini ana; te ārahi tētahi rōpū, tētahi tīma rānei i tētahi kaupapa e āhua matatini ana me te whakahihiko i ētahi atu; te whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo e āhua matatini ana me te tuku whakaaro ki ētahi momo huinga tāngata mā te āta hanga i te arapāho me ngā tikanga whakawhiti whakaaro; te mahi ki tētahi wāhi tainekeneke e rehurehu ana i āna wā; te whakatinana te haepapa ki te ārahi me te whakahaere i ētahi mahi me ētahi kaupapa; i tētahi tīma, i ētahi tīma rānei i te horopaki o te wāhi mahi.
	He Pōkairua Kaupae 6	Ka whai tohu te tangata kei a ia te mōhiotanga ā-kaupapa, ā-ariā rānei e whāiti ana; me ngā pūkenga ā-kaupapa, ā-ariā rānei e whāiti ana i roto i ngā horopaki whāiti/whai rautaki.	120 whiwhinga te mōkito i te kaupae 5, i tētahi kaupae rānei o runga ake; kei roto hoki i taua taapeke ngā whiwhinga kāore e iti iho ana i te 72 i te kaupae 6, i tētahi kaupae rānei o runga ake.	Ka taea e te ihuputa o tētahi pōkairua kaupae 6: te whakaatu mōhiotanga ā-kaupapa, ā-ariā rānei e whāiti ana i tētahi wāhanga whāiti o te mahi, o te akoako rānei; me te whakaatu māramatanga ki ngā huatau mātāmua me ngā mātāpono matua; te whakawhanake ētahi tikanga hou hei whakatutuki i ētahi mahi e āhua uaua ana, kāore rānei e taunga ana; te whakahāngai ngā pūkenga kimi rongoā hei whakaputa rongoā ki ētahi raru e āhua matatini ana; te ārahi tētahi rōpū, tētahi tīma rānei i tētahi kaupapa e āhua matatini ana me te whakahihiko i ētahi atu; te whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo e āhua matatini ana me te tuku whakaaro ki ētahi momo huinga tāngata mā te āta hanga i te arapāho me ngā tikanga whakawhiti whakaaro; te mahi ki tētahi wāhi tainekeneke e rehurehu ana i āna wā; te whakatinana te haepapa ki te ārahi me te whakahaere i ētahi mahi me ētahi kaupapa; i tētahi tīma, i ētahi tīma rānei i te horopaki o te wāhi mahi.

Te Kaupae	Te momo tohu	Te pūtake	Ngā here ā-whiwhinga	Te paeuru	Ngā putanga me te hononga ki ētahi atu tohu
7	He Pōkairua Kaupae 7	Ka whai tohu te tangata kei a ia te mōhiotanga ā-kaupapa, ā-ariā rānei e whāiti ana; me ngā pūkenga ā-kaupapa, ā-ariā rānei e whāiti ana i roto i tētahi wāhanga whāiti o te akoako, i tētahi horopaki ringarehe rānei e whāiti ana. He hōtaka akoako e ahu atu ana ki tētahi pōkairua kaupae 7 e whakawhānui ana i te nui o te whakatutukihanga o mua i roto rānei i taua wāhanga o te akoako, i tētahi wāhanga rānei o te akoako e whai pānga ana.	120 whiwhinga te mōkito i te kaupae 5, i tētahi kaupae rānei o runga ake; kei roto hoki i taua taapeke ngā whiwhinga kāore e iti iho ana i te 72 i te kaupae 7, i tētahi kaupae rānei o runga ake.	E wātea ana ki te hunga kua tutuki i a rātou ngā whiwhinga 120 i te kaupae 5, i tētahi kaupae rānei o runga ake; kua tutuki rānei tētahi kaupae e ōrite ana ki tērā, i roto i te wāhanga o te akoako e ōrite ana, e whai pānga ana rānei.	Ka taea e te ihuputa o tētahi pōkairua kaupae 7: te whakaatu mōhiotanga whānui ki ētahi huatau ā-kaupapa, ā-ariā rānei me tētahi māramatanga nahanaha ki tētahi wāhanga o te mahi ngāio, ki tētahi kohinga mōhiotanga rānei; te whakahāngai ngā pūkenga kua kaha whakawhanakehia me ētahi tikanga whāiti hei whakatutuki i ētahi mahi uaua; te mātai i tētahi wāhanga o te mahi ngāio, o tētahi huinga mōhiotanga rānei me te whakaputa rongoā ki ngā raru matatini; te ārahi, te mahi tahi rānei i tētahi rōpū, i tētahi tīma rānei i ētahi kaupapa e whitiwhiti nei āna pānga me te whakahihiko i ētahi atu; te whakawhiti whakaaro mō ngā pārongo matatini me te tuku whakaaro ki ētahi momo huinga tāngata mā te whai i ngā arapāho me ngā tikanga whakawhiti whakaaro kua whakamarohitia; te mahi ki tētahi wāhi e tainekeneke ana e kaha rehurehu ana; te whakatinana te haepapa mō āna anō ritenga ngāio me tāna anō whanaketanga hoki.

Te Kaupae	Te momo tohu	Te pūtake	Ngā here ā-whiwhinga	Te paeuru	Ngā putanga me te hononga ki ētahi atu tohu
7	He Tohu Paetahi	Ka whakawāteahia he tomokanga ki tētahi huinga mōhiotanga, e nahanaha ana, e arorau ana ōna kōrero, o tētahi wāhanga ako matua (o ētahi wāhanga ako rānei, ina whāia ngā tohu paetahi e rua, ngā kaupapa matua e rua rānei i roto i te tohu paetahi kotahi), ka whakatakotahia hoki te tūāpapa o te kimi rongoā me ōna tikanga matua o te ako tauwehe me te mahi tautauāmoa. Me whai wāhi ki tētahi Tohu Paetahi tētahi hōtaka ako kua whakaraupapahia, e kauneke ai te whakawhanakehia o ngā kai o roto kia noho ai tērā hei pūtake mō te ako i roto i tētahi tohu tāura, mō te mahi ngaio hoki/rānei. Whakaakona ai ngā Tohu Paetahi e te hunga e mahi rangahau ana, i te nuinga o te wā.	E 360 whiwhinga te mōkito i ngā kaupae 5 ki te 7, ka mutu, kāore e iti iho i te 72 ngā whiwhinga o ērā kei te kaupae 7, kei tētahi kaupae rānei o runga ake. He whiwhinga āpiti kei roto i tētahi Tohu Paetahi, arā, i ngā kaupapa ngaio pērā i te mātai pūhanga, i te mātai hauora me te ture, ā, tērā pea ka roa ake te wā ako i ērā kaupapa. Hei tauri, ka rite te tohu e waru ōna wāhanga (e whā ngā tau) ki te 480 whiwhinga, i te nuinga o te wā. Me āta tautuhi te tohu i tētahi horanga whiwhinga i ngā kaupae e whakaatuhia ai te kauneketanga o te tohu, e whakaatohia ai ngā here o te whakamārama o te tohu, e tutuki ai hoki ngā putanga ako kia hāngai ai ki te kaupapa ako.	E wātea ana ki te hunga kua ea i a rātou ngā here ā-paeuru kua tautuhia; i te nuinga o te wā, ko te kaupae 3 tērā i te NZQCF. Tētahi hōtaka ako e ahu atu ana ki tētahi Tohu Paetahi e whakawhānui ana i ngā akoranga rānei, i ngā mahi rānei, i ngā wheako rānei o mua.	Ka taea e te ihuputa o tētahi Tohu Paetahi: te whakaatu te tūhake ā-hinengaro, te whakaaro arohaehae me te tōtōpū o te tātari; te kuhu ki te ako tauwehe; te whakaatu i te mōhiotanga me ngā pūkenga e hāngai ana ki ngā whakaaro, ki ngā mātāpono, ki ngā huatau, ki ngā tikanga rangahau matua me ngā tikanga kimi rongoā o tētahi kaupapa ako matua; te whakaatu ngā pūkenga e tika ana hei kōhi pārongo, e mārāma ai ia ki ngā pārongo, hei arotake hoki i ngā pārongo mai i ētahi momo puna; te whakaatu pūkenga e hāngai ana ki te whakawhiti whakaaro me te mahi tahi. Ka wātea pea te tangata kei a ia tētahi Tohu Paetahi ki te uru ki tētahi tohu paerua.
	He Pōkaitahi Paetahi	Ko tōna pūtakenga, he mea hoahoa hei waka mō ngā ihuputa o ngā tohu paetahi, o ngā tohu pōkairua rānei kei te kaupae kotahi, e ako tonu ai rātou ki tētahi kaupae teitei hei ākonga paetahi. I waihangahia kia whānui ai tana tū hei tohu arawhiti ki ngā akoranga tāura mā te tangata e whakapakari ana i tōna mōhiotanga ā-kura rānei, ā-ngaio rānei, ā-ringarehe rānei i tētahi peka hou rānei, i tētahi umanga hou rānei, i tētahi wāhanga ako hou rānei; hei whakawhānui hoki/rānei, hei whakahōhonu hoki/rānei i ngā pūkenga, i ngā mōhiotanga rānei kua mau kē i tētahi tohu paetahi.	E 60 whiwhinga te mōkito, ka mutu, kāore e iti iho i te 40 whiwhinga o ērā kei te kaupae 7, kei tētahi kaupae rānei o runga ake.	E wātea ana ki ngā ihuputa o ngā tohu paetahi. Heoi, i runga anō i ngā waeture o te tohu, tērā pea ka whakaetia te urunga mai o te hunga i kaha rā tā rātou whakaatu i taua kaupae tonu o te wheako ā-ringarehe rānei, ā-ngaio rānei, ā-mātauranga rānei e tika ana.	I tua atu i ngā putanga o te Tohu Paetahi, ka taea e te tangata kei a ia tētahi Pōkaitahi Paetahi te whakaatu ētahi putanga o tētahi Tohu Paetahi i tētahi kaupapa ako hou. Ka noho pea tētahi Pōkaitahi Paetahi hei pūtake mō te ako i tētahi tohu tāura.
	He Pōkairua Paetahi	Ka āhei tā ngā ihuputa o ngā tohu paetahi whai i tētahi kaupapa akoako e tāpua ana ki tētahi kaupae teitei hei ākonga paetahi. I waihangahia kia whānui ai tana tū hei tohu arawhiti ki ngā akoranga tāura, hei whakawhānui hoki i ngā mōhiotanga me ngā pūkenga i roto i tētahi wāhanga ako, i tētahi peka rānei e taunga ana; hei whakapakari rānei i te mōhiotanga i tētahi kaupapa hou.	120 whiwhinga te mōkito, ka mutu, kāore e iti iho i te 72 ngā whiwhinga o ērā kei te kaupae 7, kei tētahi kaupae rānei o runga ake.	E wātea ana ki ngā ihuputa o ngā tohu paetahi. Heoi, i runga anō i ngā waeture o te tohu, tērā pea ka whakaetia te urunga mai o te hunga i kaha rā tā rātou whakaatu i taua kaupae tonu o te wheako ā-ringarehe rānei, ā-ngaio rānei, ā-mātauranga rānei e tika ana.	I tua atu i ngā putanga o te Tohu Paetahi, ka taea e te tangata kei a ia tētahi Pōkairua Paetahi te whakaatu ētahi putanga o tētahi Tohu Paetahi i tētahi kaupapa ako hou. Ka noho pea tētahi Pōkairua Paetahi hei pūtake mō ētahi anō akoranga tāura.

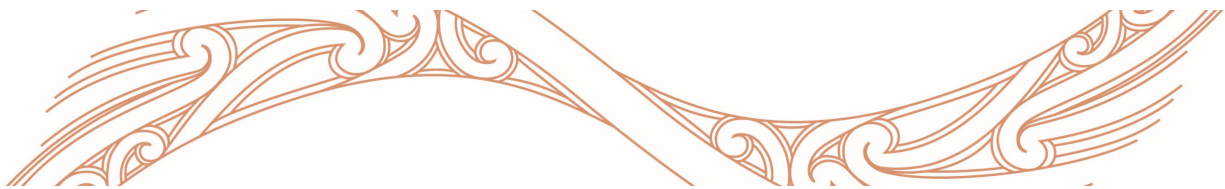
Te Kaupae	Te momo tohu	Te pūtake	Ngā here ā-whiwhinga	Te paeuru	Ngā putanga me te hononga ki ētahi atu tohu
8	He Tāhū Paetahi	He āhukahuka i te akoako ki tētahi kaupae teitei. Ko tā te tohu nei he whakarite i te hunga kua whakawhiwhia ki tētahi tohu kia uru atu rātou ki ngā mahi ngaio i ētahi peka, ka tautokona hoki/rānei te kuhunga ki te rangahau tūhake ka mahia i ngā kaupae tiketike ake. E āhei ana te tū hei tohu paetahi e 480 ōna whiwhinga (ka nui ake rānei) ko ōna akoranga kei tētahi kaupae teitei i tautuhia ai tōna paetae, hei tohu paetahi motuhake rānei 120 ōna whiwhinga ka whai i te Tohu Paetahi. Ka whakapakari te rangahau, i te horopaki o tētahi Tohu Paetahi whai hōnore, i te mōhio o te tangata ki te hoahoa, ki te kawe hoki i tētahi kaupapa i raro i te maru o tētahi kaiārahi, ki te whakapūrongo hoki i ērā āhuatanga mā te whai i ara e tika ana. Ka whakawhāitihia ngā pūkenga tātari me ngā pūkenga whakawhiti whakaaro o te tangata, ka whakaritea hoki kia tautokona te kuhunga ki te whakamāherehere, ki te whakatutuki, ki te whakapūrongo hoki i te momo rangahau motuhake ka whāia pea i ngā taumata tiketike ake. Mā te whakawhiwhinga o te tohu hōnore, ka whakanuia te kairangi o te ekenga, te kaiaka rānei o te ekenga, te paetae rānei o te ekenga. Ka kīia pea ēnei, he hōnore taumata tahi, he hōnore taumata rua: me ōna wehenga tuatahi me te tuarua, tae atu ki te hōnore taumata toru.	120 whiwhinga te mōkito i te kaupae 8, i tētahi kaupae rānei o runga ake, ka mutu, kāore e iti iho i te 30 ngā whiwhinga o ērā ka hāngai ki te rangahau. E 480 whiwhinga te mōkito o tētahi tohu e 480 nei ōna whiwhinga (ka nui ake rānei). 120 ngā whiwhinga kei te kaupae 8, kei tētahi kaupae rānei o runga ake, ka mutu, kāore e iti iho i te 30 whiwhinga o ērā ka hāngai ki te rangahau. I ōna wā motuhake ¹ e 60 whiwhinga te mōkito kei te kaupae 8, kei tētahi kaupae rānei o runga ake o tētahi tohu paetahi e 480 nei ōna whiwhinga (ka nui ake rānei), ka mutu, kāore e iti iho i te 30 whiwhinga o ērā ka hāngai ki te rangahau i te kaupae 9.	E wātea ana tētahi tohu paetahi e 480 nei ōna whiwhinga (ka nui ake rānei) ki te hunga kua ea i a rātou ngā here ā-paeuru kua tautuhia; i te nuinga o te wā, ko te kaupae 3 tērā i te NZQCF. I te nuinga o te wā, ko te pūtake o te urunga ki tētahi tohu paetahi motuhake, 120 nei ōna whiwhinga, ko te ekenga o ngā mahi ki tua o te paetae noa iho i ngā whiwhinga kei roto i te Tohu Paetahi e hāngai ana ki te kaupapa ako o te tohu whai hōnore e marohitia ana.	Ka taea e te ihuputa o tētahi Tohu Paetahi whai hōnore: te ako tauwehe me te akoako i tētahi kaupae teitei; te whakaatu te tūhake ā-hinengaro, te tōtōpū o te tātari, me te mātau ki te mōhiotanga hou me ngā whakaaro hou, tae atu ki te mōhio ki te arotake i aua āhuatanga hou; te whakaatu te mōhio ki te tautohu kaupapa hei rangahau hou, ki te whakamahere me te whakatutuki rangahau, te tātari hua, me te whakawhiti whakaaro mō ngā kitenga e paingia ai e ngā mātanga o taua kaupapa. Ki te tutuki tētahi Tohu Paetahi whai hōnore ki tētahi paerewa e tika ana, i tōna tikanga ka rite ngā ihuputa ki te kuhu ki ētahi anō akoranga tāura.
	He Pōkaitahi Tautara	He mea hoahoa tēnei hei whakawhānui, hei whakahōhonu hoki i te mōhiotanga me ngā pūkenga o te tangata. Kei roto i te Tiwhikete Pōkairua ngā whiwhinga nō tētahi wāhanga ako kua tautuhia me ngā kaupapa e hāngai ana. Ko tāna he āhukahuka i te rere tonu o te whakapakari ā-ngaio, i te ekenga rānei i te ao mātauranga i mua i tētahi Tohu Paetahi.	E 60 whiwhinga te mōkito i te kaupae 8, i tētahi kaupae rānei o runga ake	He Tohu Paetahi, he Pōkaitahi Paetahi rānei, he Pōkairua Paetahi rānei i tētahi kaupapa ako e hāngai ana; ko ngā pūkenga me te mōhiotanga rānei e hāngai ana, i riro mai ai, nā ngā wheako mahi me ngā wheako ngaio e tika ana.	Ka taea e te ihuputa o tētahi Pōkaitahi Tautara te whakaatu taunakitanga o te mōhiotanga hōhonu ki tētahi kaupapa whāiti e tūhurahia ana, ki tētahi mahi ngaio rānei. Ka noho tētahi Pōkaitahi Tautara hei pūtake mō ētahi anō akoranga tāura.
	He Pōkairua Tautara	He mea hoahoa tēnei hei whakawhānui, hei whakahōhonu hoki i te mōhiotanga me ngā pūkenga o te tangata. Ko tā te Pōkairua Tautara he āhukahuka i te rere tonu o te whakapakari ā-ngaio, i te ekenga rānei i te ao mātauranga i mua i tētahi Tohu Paetahi. Ka whakawhiwhia pea te Pōkairua Tautara me te kōhuretanga hei āpitihanga.	120 whiwhinga te mōkito i te kaupae 7 me ngā kaupae o runga ake, ā, e 72 ngā whiwhinga me ahu mai i te kaupae 8.	He Tohu Paetahi, he Pōkaitahi Paetahi rānei, he Pōkairua Paetahi rānei; ko ngā pūkenga me te mōhiotanga rānei e hāngai ana, i riro mai ai, nā ngā wheako mahi me ngā wheako ngaio e tika ana.	Ka taea e te ihuputa o tētahi Pōkairua Tautara te whakaatu taunakitanga o te mōhiotanga hōhonu ki tētahi kaupapa whāiti e tūhurahia ana, ki tētahi mahi ngaio rānei. Ka āhei pea tā te tangata whai i tētahi Pōkairua Tautara uru atu ki tētahi Tohu Paerua.

¹ Tērā tonu pea ko ngā horopaki motuhake ko ngā tohu e uaua nei te eke ki te herenga o te 120 whiwhinga kei te kaupae o te 8 me te 9, nā ngā here ā-ngaio, ā-whakamana rānei, hei tauri, ko ngā tohu ture me ngā tohu mātai pūkaha.

Te Kaupae	Te momo tohu	Te pūtake	Ngā here ā-whiwhinga	Te paeuru	Te hanga	Ngā putanga me te hononga ki ētahi atu tohu
9	He Tohu Paerua	Ka whai tohu te tangata e kaha ana ki te whakahāngai i tētahi huinga mōhiotanga e hōhonu ana ki ētahi horopaki hei rangahautanga, hei ara ki ētahi anō akoranga, hei mahi ngaio, hei ako tūārangi hoki/rānei. Kei tua noa atu te kaupae o tētahi Tohu Paerua i tō ngā akoranga paetahi. Ka herea te tangata ki te rangahau rānei, ki te ako tūārangi rānei, ki te whakaatu rānei i tētahi huinga mōhiotanga e hōhonu ana i ētahi momo horopaki hei mahi ngaio.	120 whiwhinga te mōkito i te kaupae 8, i tētahi kaupae rānei o runga ake, ā, e 40 ngā whiwhinga me ahu mai i te kaupae 9. 120 rānei, 180 rānei, e 240 hemihemi rānei ngā whiwhinga kei te nuinga o ngā Tohu Paerua.	Ko tētahi Tohu Paetahi, ko tētahi tohu e ōrite ana rānei te tohu me whai e uru ai ki tēnei tohu. E uru ai ki tētahi Tohu Paerua e iti iho ana i te 240 ngā whiwhinga, he paeuru anō me tutuki: Mō tētahi Tohu Paerua 120 ōna whiwhinga: me whai tētahi Tohu Paetahi whai hōnore rānei, tētahi Pōkairua Tautara rānei, tētahi tohu paetahi rānei i oti i mua i te whai wheako ngaio e hāngai ana. I ōna wā ruarua nei, ka whakaritea pea he ara i tētahi tohu paetahi e whā tau nei tōna roa ki tētahi Tohu Paerua, 120 nei ōna whiwhinga. Mō tētahi Tohu Paerua 180 ōna whiwhinga: me whai tētahi Tohu Paetahi i oti rā i tētahi kaupae o te paetae kua tautuhia. Kei ngā kaituku hōtaka e ahu atu ana ki tētahi Tohu Paerua te hoepapa ki te whakarite paeuru. Ka noho te arotakenga o ngā taunakitanga ā-tuhinga (tae atu ki te pūketi mātauranga) e pā ana ki te mōhio o te kaitono ki te whakaoti akoranga tāura i tētahi kaupapa whāiti e tūhuratia ana, i tētahi mahi ngaio rānei hei pūtake mō te whakaurunga o tētahi tangata ki tētahi Tohu Paerua. I ōna wā ruarua nei, tērā pea ka whakaarotia te kaitono kāore i a ia te tohu me whai e uru ai ia, engari kei a ia ngā wheako ngaio e whānui ana, e nui ana, e hāngai ana, kua āta tuhia.	Kotahi te pekanga mātauranga, kotahi rānei te hōtaka ako kua hiahiā ōna wāhanga i roto i te Tohu Paerua. Ka whakatutukihia mā roto i te akoranga, mā te rangahau rānei, mā te hononga rānei o aua mea e rua. Kei roto i tētahi Tohu Paerua, ko te rangahau tōna wāhanga nui, tētahi tuhinga rangahau, tētahi mahinga auaha rānei kāore e iti iho ana i te 90 ōna whiwhinga. Tutuki ai tētahi Tohu Paerua, ko te mahi akoranga tōna wāhanga nui, mā te akoranga, mā te mahi ā-kaupapa, mā te mahi auaha, mā te rangahau hoki, me ngā tūmomo hononga o ērā. Ka whakawhānuihia ngā akoranga paetahi i te kaupapa mātauranga kotahi, ngā āhuatanga whānui ake o ngā ihuputa o tētahi tohu paetahi i kaupapa kē, i ētahi atu horopaki rānei ka whakawhānuihia ngā wheako ngaio e hāngai ana. He kaupapa ngaio te pūtake o ngā Tohu Paerua e whakawhānui ana i ngā āhuatanga whānui, i ngā wheako whānui hoki/rānei (he rite tonu te kīia he Tohu Paerua 'whitinga'), i te nuinga o te wā, ka mutu, e whakamanangia ana ērā e te umanga, e te ahumahi rānei e hāngai ana hei kaupapa whakariterite e tika ana mō te mahi ngaio.²	Ka taea e te ihuputa o tētahi Tohu Paerua: te whakaatu taunakitanga o te mōhiotanga hōhonu ki tētahi kaupapa whāiti e tūhuria ana, ki tētahi mahi ngaio rānei; te whakaatu matatau ki ngā take ā-ariā e matatini ana; te arohaehae ngā kitenga me ngā matapakitanga i ngā tuhinga; te rangahau, te tātari me te tohe i runga i ngā taunakitanga; te mahi tautauāmoa me te whakahāngai mōhiotanga ki ngā horopaki hou; te āta ruku ki te tātaritanga ā-hinengaro, ki te arohaehae me te kimi rongoā. Ki te whai wāhi ki tētahi Tohu Paerua tētahi waehanga o te rangahau e arahina ana, kāore e iti iho ana i te 40 ōna whiwhinga kei te kaupae 9, ka taea hoki e te ihuputa: te whakaatu ngā pūkenga tautōhito i roto i te whakamaheretanga, i te whakatutukihanga me te whakaotinga o tētahi rangahau hou, o tētahi mahinga tuhunga rānei e auaha ana; te whakahāngai aua pūkenga i ākona rā i te hōtaka ako ki ētahi horopaki hou. Me oti te rangahau kia hāngai ki ngā paerewa kua whakamanangia puta noa i te ao e whakaatu ana hoki i te kaha o te ihuputa ki te whakaaro tūhake. Ka whakaarotia pea te urunga atu o te tangata whai Tohu Paerua, i tutuki rā tētahi paerewa e tika ana, kei roto rā tētahi waehanga rangahau kāore e iti iho ana i te 40 whiwhinga kei te kaupae 9, ki tētahi hōtaka ako e teitei ake ana, ki tētahi mahi rangahau hou hoki/rānei e ahu atu ana ki tētahi Tohu Kairangi.

Te Kaupae	Te momo tohu	Te pūtake	Ngā here ā-whiwhinga	Te paeuru	Ngā momo	Ngā putanga
10	He Tohu Kairangi	He tohu rangahau e puta ai he takoha nui, e hou ana anō hoki ki te mātauranga. Koinei te otinga o te mahi akoako ka timata rā, i te nuinga o te wā, ki te kaupae o te paetahi, ā, ka tae ki tua o te paerua, ki te wāhi e motuhake haere ake ai te tū a te ākonga. Mō te Tohu Kairangi e kīia nei he PhD, he DPhil me ngā tohu kairangi kua tapaina, ka whakapakarihia te ākonga i raro i te maru o ētahi e mōhiotia ana he tautōhito i te pekanga mātauranga, i raro hoki i ngā whakaritenga e āhei atu ai te ākonga ki ngā rauemi rangahau e tika ana. Whakawātia ai te takoha ki te mātauranga e ngā tautōhito motuhake i runga i te whakahāngaitanga o ngā paerewa o te ao whānui o te wā mō taua pekanga. Ko te tohu matua o te eke ko te whanaketanga nui o te ākonga hei kairangahau motuhake i whakamanahia ai e te whare mātauranga, i whakaatuhia ai hoki/rānei i ngā mahi i tāpaetia ai. Ko te waehanga matua o ngā tohu kairangi katoa ko te rangahau hou, ā, ka whai wāhi pea ki tērā tētahi takoha nui ki tētahi mahi rangahau e tūroa ana, e maha ana ngā peka mātauranga o roto, i oti ai i runga i te mahi ngātahi. Ko te huinga mahi ka oti e whakawhiwhia ai te ākonga ki te tohu kairangi tētahi, ētahi rānei o ēnei e whai ake nei: - he tuhinga rangahau, ka whai wāhi pea ki tērā ētahi mahi kua tāngia - he mahi auaha me ōna whakamārama hōhonu - he mahi akoranga i te taha o tētahi tuhinga rangahau, ka whai wāhi pea ki tērā ētahi mahi kua tāngia, ētahi mahi auaha rānei me ōna whakamārama hōhonu.	Kāore e iti iho i te 360 ngā whiwhinga kei te kaupae 10 kei roto i te Tohu Kairangi. I te nuinga o te wā, ka pau te 3 ki te 4 tau i te ako ukiuki e tutuki ai ērā.	He Tohu Paetahi whai hōnore, he Tohu Paerua rānei kua tutuki ki tētahi kaupae kua tautuhia (ka whai wāhi ki tērā te whakatutukihanga o ētahi rangahau), ko tētahi tohu kua whakaetia i te ao whānui, ko ētahi atu taunakitanga rānei, kua whakaetia, o te whakangungutanga me te matatau e rawaka ana.	Kua whakapūmautia ngā momo Tohu Kairangi e whai ake nei: He Tohu Kairangi i te Tautake He tuhinga rangahau te otinga o ngā mahi katoa ka whakawākia hei whakaū i te whakawhiwhinga o te tohu. Ka tūtuhua hoki pea he mahi akoranga hei whakatutuki mā te ākonga, engari ka āwhina noa tērā i te whakaritenga o te rangahau o te tohu kairangi. I ngā wā e tika ana, e pai ana tā te ākonga whakauru i tētahi mahi auaha hei wāhanga mō te herenga o te tuhinga rangahau. He Tohu Kairangi i tētahi peka mātauranga kua tautuhia - te tohu kairangi kua tapaina Mō tētahi tohu kairangi i tētahi peka mātauranga kua tautuhia, ka hāpai pea te mahi akoranga i te hōtaka akoako ka aromatawaihia, engari mō te taha ki te rangahau – ka whai wāhi pea ki tērā ko ngā mahi auaha e tohunga ana – me tōna tuhinga rangahau, me kaua e poto iho i ngā tau ukiuki e rua i te whare wānanga te wā ka pau ki ērā, ā, me kaua e iti iho i te rua hauroru o ngā whiwhinga katoa o te tohu te wāhi ki ērā. Mō te taha ki te mahi akoranga – me eke rā ki tētahi kaupae o runga ake i ō tētahi akoranga paerua – me mātua noho ērā mahi hei wāhanga mō tētahi hōtaka e hiahiā nei ōna wāhanga ki te mahi rangahau, ā, i tōna tikanga, me kaua e roa ake i te tau ukiuki kotahi i te whare wānanga te roa o te wā ka pau ki ērā. Me eke te māka a te ākonga ki te paetae – i tētahi tohu kairangi kua tapaina – mō te taha ki te mahi akoranga me te tuhinga rangahau, ā, ka whai wāhi pea ngā mahi auaha ki ērā. He Tohu Kairangi Tiketike Whakawhiwhia ai ngā Tohu Kairangi Tiketike mō ngā mahi kairangi e tiketike ana, i whakawākia ai e ngā tohunga kua mōhiotia i te ao whānui, ka oti i mua i te tono a te tangata kia uru ki te tohu. I tōna tikanga, kāore i poto iho i te tekau tau te roa o tā te tangata whakaoti mahi i te ao mātauranga, ā, kua nui ana tuhinga kua tāngia. I tōna tikanga, kei ngā pukapuka o te ao mātauranga ana tāngia, kei ngā hautaka ā-ao e whai mana ana anō hoki/rānei. Kua pērā hoki te kairangi o ngā takohatanga a te tangata nō te ao toi whakaari, nō te ao toi ataata rānei i ā rātau mahi auaha	Ka taea e te ihuputa o tētahi tohu kairangi: te hoahoa me te whakatutuki, te ārahi rānei te rangahau, ngā kaupapa rānei e puta ai he mātauranga hou, he auahatanga hou rānei i tētahi peka mātauranga; te whakaputa whakatau, e whai māramatanga ana, mō ngā take matatini; te hāpai te kokenga o te akoako, o te mahi ngaio hoki/rānei.

² I ētahi horopaki whāiti, ka noho te kupu 'tākuta' ki te ingoa o tētahi Tohu Paerua roa ake, he mahi akoranga o roto, kāore nei i iti iho i te 360 ōna whiwhinga, ā, ko tāna whai ko te whakarite i te ākonga mō ngā mahi ngaio. I aua horopaki, kāore te ingoa o te tohu e taupatupatu ki tētahi tohu kairangi i te kaupae 10 i te NZQCF, inā rā, e tūroa ana ētahi tikanga ā-ao e pā ana ki te ingoa rā i roto i te umanga e kōrerotia ana. Hei tauira, e whakamanahia ana i te ao whānui te Juris Doctor hei tohu tāura ka tōmua te whāia i te ao ture.

Te Wāhanga 4: Te kaitiakitanga o te NZQCF

Kei te Mana Tohu Mātauranga o Aotearoa (NZQA) te haepapa ki te tiaki i te NZQCF me te ao waehere e hāngai ana ki tērā. I whakatūria te NZQCF i raro i te wehenga 436 o te Education and Training Act 2020.

Ka takoto i te NZQA ngā ture whānui mō te whakaūnga o te kounga o ngā tohu me ngā whare mātauranga e tuku ana i aua tohu. E rua ngā pokapū whakaū kounga o Aotearoa kei a rāua ngā haepapa o te whakatinanatanga o aua ture (te wehenga 253 o te Education and Training Act 2020):

- Mā NZQA e tiaki, e whakaū hoki te kounga o te pūnaha tohu o Aotearoa mō te rāngai mātauranga i tua atu i ngā whare mātauranga tuatoru.
- Mā Universities New Zealand e tiaki, e whakaū hoki te kounga o te pūnaha tohu mō te rāngai whare mātauranga tuatoru.

Te whanaketanga auroa o te NZQCF

Mai i te whakatūnga tuatahitanga o tētahi anga tohu ki Aotearoa i te tau 1991, kua whanake tonu te anga. Arotakehia ai Te Taura Here, i ōna wā, hei whakaū i tana hāngai tonu, i tana whai hua me tana whai take.

He tukanga mahi tahi te arotakenga o te anga, o tētahi wāhanga rānei o roto, e tutuki ai ngā hiahia o te whānuitanga o ngā hunga whai pānga e aro nei ki te pūnaha tohu.

Te hononga i waenga i te NZQCF me ētahi atu whare mātauranga tuatoru

Ko te NZQCF hei tūāpapa mō tētahi pūnaha tōpū mō ngā whare mātauranga tuatoru. Ka rārangi mai ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti kua whakaaetia ki Te Taura Here, ā, ka riro mā te whakaūnga o te kounga o ngā whare mātauranga e whakapūmau te whakapono o ngā hunga whai pānga ki ngā tohu me ngā whakaūnga mātauranga whāiti kei te tangata.

I runga i ngā kaupapa here a te kāwanatanga me ōna wāhi, e wātea ana anake ngā pūtea āwhina i ngā whare mātauranga tuatoru ki ngā tohu me ngā pūkenga-whāiti kua whakaūngia te kounga, kua rārangi hoki ki te NZQCF. Tukua anake ai ngā pūtea taurewa ā-tauira me ngā tahua tauira tae atu ki ngā kōkota ā-tauira me ngā kōkota ā-ihuputa mā ngā tauira nō tāwāhi mō ngā mahi akoako me te whakatutukihanga o ngā tohu e rārangi ana ki te NZQCF.

Te ao waehere

E takoto ana i tēnei tuhinga ngā āhuatanga matua o te hoahoa, o te whakawhanake, o te āpiti tohu ki te rārangi me te whakahou i tētahi tohu i te NZQCF. E tautuhia ana ēnei āhuatanga ki te *Qualification and Micro-credential Listing and Operational Rules*.

He pārongo anō hei tautoko i te whakawhanaketanga o ngā tohu kei roto i ngā tuhinga ārahi e hāngai ana. Mō te taha ki a NZQA, tāngia ai ērā ki tana pae tukutuku. Mō te taha ki a Universities New Zealand, kei te *Committee on University Academic Programmes Handbook* ērā kōrero.